Suflet oltenesc

Revistă de etnografie şi folclor
Fondată în 1927

5 -2001 - serie nouă

"Un om ce nu s-a odihnit o viaţă întreagă şi l-a durut durerea altuia, deci, ca o pioasă amintire, roagă pe urmaşi să poarte doliu alb, căci neagră i-a fost viaţa şi, deci, trebuie cinstită!"

C. CIOBANU – PLENIŢA

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj

Drumuri în viaţa mea

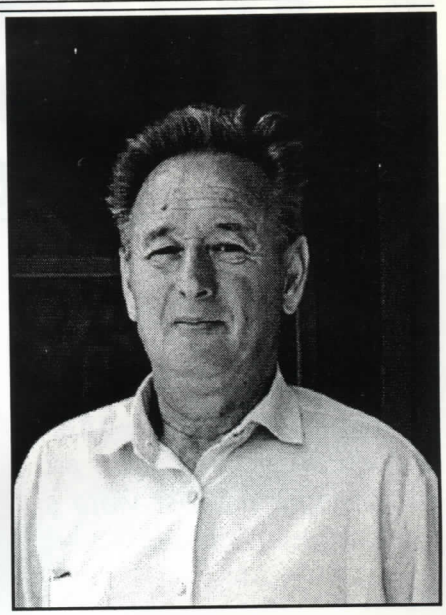

M-am născut în 1936, aprilie 10, în Băileşti, jud. Dolj, unde am deprins gustul pentru cultura populară, beneficiind de existenţa în familie a bunicilor după mamă care erau foarte înţelepţi. Mi-am început învăţătura în Băileşti şi, apoi, am încheiat o primă etapă, absolvind cursurile Şcolii Pedagogice de băieţi din Craiova, în 1953.

Ca absolvent al Facultăţii de Filologie, la Universitatea din Bucureşti, în 1972, am funcţionat ca profesor de limba şi literatura română în câteva zone care, dincolo de profesie, m-au interesat sub aspect folcloric.

Cât timp am funcţionat la Liceul Agroindustrial din Calafat am avut prilejul să mă informez de la surse autentice din rândul populaţiei rurale, reprezentative pentru bazinul folcloric în care-şi duceau existenţa. Aş aminti pe Lache Găzaru, pe care l-am cunoscut încă din 1965, pe când colabora cu Casa de Cultură din Calafat şi pe care l-am prezentat d-lui Alexandru I. Amzulescu, la Institutul Naţional de Folclor din Bucureşti. Am cunoscut şi am înregistrat, în principal, cântece epice şi de la alţi deţinători de asemenea nestemate folclorice: **cântece epice proprii zonei Dunării:**"Milea", "Cea fată de frânc"(1970, de la sora lui Lache Găzaru, din Desa), "Ion ăl Mare din Poiană" (1974, de la învăţătorul Vânătoru Petre din Poiana Mare); **cântece epice feudale:** "Mihu Haiducu" (1968, de la Lache Găzaru, Desa), "La Curte la Ştefan – Vodă"(1970, de la Gheorghe Ţuţuligă, Ciupercenii Vechi); **balade antiotomane:** "Chira Chiralina" (1971, de la Lache Găzaru, Desa), "Ilincuţa Şandrului", "Tătăraş bătrân" (1970, culeasă de la un bătrân din Maglavit).

Materialul cules l-am organizat într-un volum care n-a văzut încă lumina tiparului. În aceeaşi perioadă am cunoscut pe avocatul Ciobanu Ştefan, fiul folcloristului Costică Ciobanu-Plenița, care mi-a pus la dispoziţie documente ce atestă existenţa omului care realizase şi publicase, încă din 1909, culegerea de folclor "CUVÂNTĂRI ADÂNCI", Cântece din vechime, Culese dintr-un colţ al Olteniei şi, despre care s-a scris în revista "Viaţa Românească", Iaşi, anul VI, nr. 2, februarie 1909, p. 274.

Sunt nevoit să recunosc personalitatea profesorului Aurelian I. Popescu care a cunoscut bine subtilităţile folclorului oltean, pentru care a fixat câteva zone şi bazine folclorice. Subscriind, precizez că bazinul Ciupercenii Noi, Ciupercenii Vechi, Desa au fine relaţii de filiaţie, după cum am constatat, între 1970-1985, pe când am realizat colecţia.

Zona despre care vorbesc şi pe care am cunoscut-o l-a interesat şi pe C.S. Nicolăescu – Plopşor, pe ale cărui urme am mers împreună cu preotul Constatin Popescu din Ghidiciu.

În ultimii ani m-a preocupat problema "marii treceri" şi socotesc că ritualul înmormântării se păstrează, sub forma cea mai autentică de continuitate a practicilor şi obiceiurilor, cel mai pronunţat în mediul rural. Aş vrea să pot dovedi, într-un cadru mai larg această idee, mai cu seamă în zilele noastre când avem datoria să ne susţinem identitatea noastră naţională.

Profesor, Nicolae MIU

Iată un profil de împătimit al descoperirii, păstrării şi valorificării tradiţiei populare româneşti, prin amabilitatea căruia am fost puşi în posesia unor culegeri de folclor aparţinând cunoscutului folclorist doljean, Costică Ciobanu – Plenița, obţinute de la avocatul Ciobanu Ştefan, fiul folcloristului, care a ţinut cu tot dinadinsul ca eforturile tatălui său,concretizate în aceste texte culese, să vadă lumina tiparului.

Acest inimos observator, el însuşi interesat de ceea ce identifică poporul nostru ca spirit etnic, este profesorul Nicolae Miu, din Băileşti.

Costică Ciobanu – Plenița, născut la 27 noiembrie 1882, Plenița, Dolj – mort la 5 august 1939, Bazargic (Bulgaria). Studii gimnaziale (1894 – 1899) şi studii superioare de comerţ (1899 – 1903) la Craiova. Funcţionar superior la bancă la Calafat (1908 – 1927), Bazargic (1928 – 1932) şi Caliacra (1933 – 1939).

*Autor al unei voluminoase colecţii de lirică populară **"Cuvântări Adânci"**, Cântece din vechime, Culese dintr-un colţ al Olteniei (Craiova, Librăria şi Tipografia Sache Pavlovici, 1909, 327 p.), care, deşi nu conţine numele informatorilor şi ale localităţilor, impresionează prin autenticitatea transcrierii, prin variante arhaice ale unor balade şi cântece istorice (**"Mihai Vodă şi Radu Calonfirescu", "Ienăchiţă – a Lupului", "Costea", "Antofiţă a lui Vioară", "Catastrofa de la Balota"**), prin valoarea artistică a pieselor (de ex. **"Foaie verde de negară", "Busuic de la Plenița", "Unde-aud cucul cântând"**) şi prin dicţionarul de provincialisme cu care se încheie. Colaborează cu studiul **"Izvoare folclorice"** la **"Monografia judeţului Dolj"**, vol. I (Craiova, Tip. Speranţa, 1944, p. 2 – 112).*

Conform: I. Datcu şi S. C. Stroescu, "Dicţionarul folcloriştilor" (Folclorul literar românesc), p. 137.

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj

Costică Ciobanu – Plenița, folclorist oltean

O parte din viața celui evocat poartă cu demnitate pecetea umanismului românesc, dimensiune dată de preocuparea constantă față de cultura populară, chiar dacă ne-a lăsat numai o culegere de producțiuni populare și altele, care n-au văzut încă lumina tiparului.

Valoarea colecției sale sporește, dacă ținem seama că a fost întocmită la începutul secolului al XX-lea, la 57 de ai de la apariția colecției lui Vasile Alecsandri și, de numele de referință ale folcloriștilor cu care a colaborat. Căci, ce este în fond literatura populară, altceva decât o sumă de valori spirituale, rezultat al experienței omului simplu, dar foarte sensibil la preocupările și condiția sa în raport cu schimbările ce se petrec și implică aria propriei sale conștiințe?

În cazul de față, pasiunea pentru folclor a fost trăită ca "o mângâiere sufletească" ce avea să prindă contur într-o colecție publicată în anul 1909; în peste 31 piese folclorice păstrate în manuscris, dar și în câteva conferințe ***"în laturea cântecului poporului"*** adunat în casa de cetire "Emil Drăgănescu" din Cetate, – fost judecător de instrucție din Craiova, cu merite în ridicarea culturală a poporului, care încă din timpul vieții dotase cu cărți această bibliotecă din comuna Cetate.

Cât de cunoscători ai poeziei populare erau cei ce se adunau în această "casă de cetire" nu știm, dar, din conținutul conferințelor susținute de C. Ciobanu înțelegem că el punea mare preț atât pe adâncimea textului cât și pe melodie:

"Mult onorat auditor, Mângâierea mea sufletească va fi prea mare când cu o parte din cunoștințele mele voi fi de folos tuturor oamenilor mei, alegând ca subiect ceva foarte adânc, de care dumneavoastră ați mai fost puși în cunoștință în două rânduri de către maestrul G. Vulpescu în laturea cântecului poporului nostru, pe care și eu l-am ascultat și prin cele ce v-aș arăta și să-l și secondez și să aduc și alte noutăți în domeniul cântecului.

A fost odată vorba în plenul Academiei noastre cum că poezia populară nu poate atinge frumusețea poeziei culte.

Onorate auditor, îi pare rău sufletului meu că melodiile se duc odată cu bătrânii și cu timpul. Din cele ce ați ascultat de la mine să vă aduceți aminte de un moșnegel cu care am petrecut câteva clipe de poezie. Eu nu știu de mă voi mai putea ocupa de .... Însă tineretul să-și reamintească că e păcat de asemeni comori să se piardă".

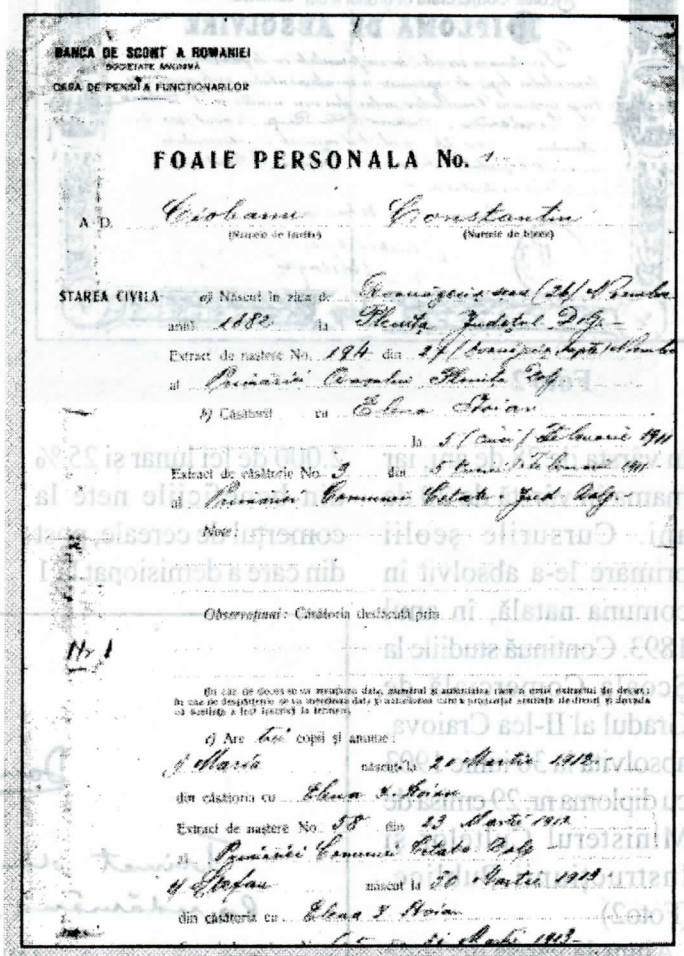

BANCA DE SCONT A ROMANIEI
SOCIETATE ANONIMĂ
CASA DE PENSII A FUNCTIONARILOR

FOAIE PERSONALA No. 1

A. D. Ciobanu (Numele de tarifă) Constantin (Numele de botez)

STAREA CIVILA a) Născut în ziua de Douăzeci și șase (26) Noembre anul 1882 la Plenița Județul Dolj

Extract de naștere No. 194 din 27 (douăzeci și șapte) Noembre al Primăriei Orașului Plenița Dolj

b) Căsătorit cu Elena Stoian la 5 (cinci) Februarie 1911

Extract de căsătorie No. 3 din 5 (cinci) Februarie 1911 al Primăriei Comunei Cetate Jud. Dolj

Note:

Observațiuni: Căsătoria desfăcută prin

Nr. 1

(In caz de deces se va menționa data, numărul și autoritatea care a emis extractul de deces; în caz de despărțenie se va menționa data și autoritatea care a pronunțat sentința de divorț și dovada că sentința a fost înscrisă la termen)

c) Are trei copii și anume:

1 Maria născut la 20 Martie 1912 din căsătoria cu Elena Stoian

Extract de naștere No. 58 din 23 Martie 1912 al Primăriei Comunei Cetate Dolj

2 Stefan născut la 30 Martie 1913 din căsătoria cu Elena Stoian

Foto 1

Să înțelegem că a existat încă de acum în urmă cu o sută de ani o îngrijorare legată de pierderea și de alterarea cântecului popular? Oricum el a adunat folclor – cântec liric și epic – reținând ce spune nu cine spune, pentru că, fără să fi fost folclorist prin pregătire, a înțeles de la început că ***"a culege este a compara, a studia dacă alții au mai publicat așa ceva, căutând la înaintași".***

De aceea socotim acum, când au trecut 92 de ani de la apariția culegerii sale de "Cântece bătrânești dintr-un colț al Olteniei", că este de datoria noastră să observăm contribuția lui Costică Ciobanu la înregistrarea, păstrarea și transmiterea folclorului literar, nu însă înainte de a evoca câteva momente din biografia lui. (Foto1)

Conform Actului de

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj

naştere nr. 194 din 27 Noembre, s-a născut la 26 Noembre 1882 în comuna Plenița, județul Dolj, din părinții Constantin și Ioana Ciobanu – agricultori; tatăl în vârsta de 28 de ani, iar mama în vârstă de 20 de ani. Cursurile școlii primare le-a absolvit în comuna natală, în anul 1893. Continuă studiile la Școala Comercială de Gradul al II-lea Craiova, absolvită la 30 iunie 1903 cu diploma nr. 29 emisă de Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice. (Foto2)

ROMÂNIA
MINISTERUL CULTELOR ȘI A INSTRUCȚIUNII PUBLICE
Școala Comercială de gradul II din Craiova
DIPLOMĂ DE ABSOLVIRE

Foto 2

Ajuns la vârsta de 21 de ani, era momentul să-și satisfacă stagiul militar. Astfel că, la 1 noiembrie 1903, este încorporat în Regimentul 31 Calafat; la 10. VI. 1904 este deja caporal și apoi sergent.

Tot în această urbe își începe activitatea profesională: în 1905 a fost numit contabil la Banca Calafatului – Societate Anonimă. În anul următor, a fost trecut contabil la Agenția Băncii Calafatului din Cetate Dolj, până în 1919, dată la care devenea director, post ocupat până în 1923, cu un salariu de 2.000 de lei lunar și 25 % din beneficiile nete la comerțul de cereale, post din care a demisionat la 1 septembrie 1923.

În Cetate, s-a căsătorit cu Elena Stoian, la 5 februarie 1911 și în familia lor s-au născut patru copii: Maria – 20 martie 1912, Ștefan – 30 martie 1913, Bucur – 1923, Chiajna 1927.

A fost mobilizat la 25.VI. 1913, pentru războiul balcanic și a fost înaintat la gradul de plutonier, la 23.VII. 1913, pentru ca la 28. XI. 1913 să obțină gradul de locotenent în rezervă. A primit decorația "Avântul Țării" – 1913. Timp de 20 de luni, între 15 august 1916 și 7 august 1918 a participat la războiul pentru întregirea neamului, ca administrator-locotenent și a fost decorat cu "Crucea comemorativă" – 1916.

Evenimentele trăite în război trebuie să-i fi dat mult de gândit, de vreme ce la 2 iulie 1917 își așternea însemnările , în manieră renascentistă, pe 11 pagini de hârtie, din care reținem: ***"Eu, în viața mea, nu puteam concepe un măcel atât de grozav ca în războiul acesta. Credeam că era abatorului de oameni trecuse. Îmi închipuiam că omul nu poate să mai omoare și, când colo, acei care pretindeau a da lumină altor popoare , azi s-au dedat la cele mai mari cruzimi, necruțând nici copiii din față"*** (sic). În rest, conținutul însemnărilor, în spatele cărora se ascunde un om de o sensibilitate aparte, lucru ce se poate citi chiar pe fața lui luminoasă, în ochii lui limpezi cu priviri profunde, se referă la sfaturi pentru

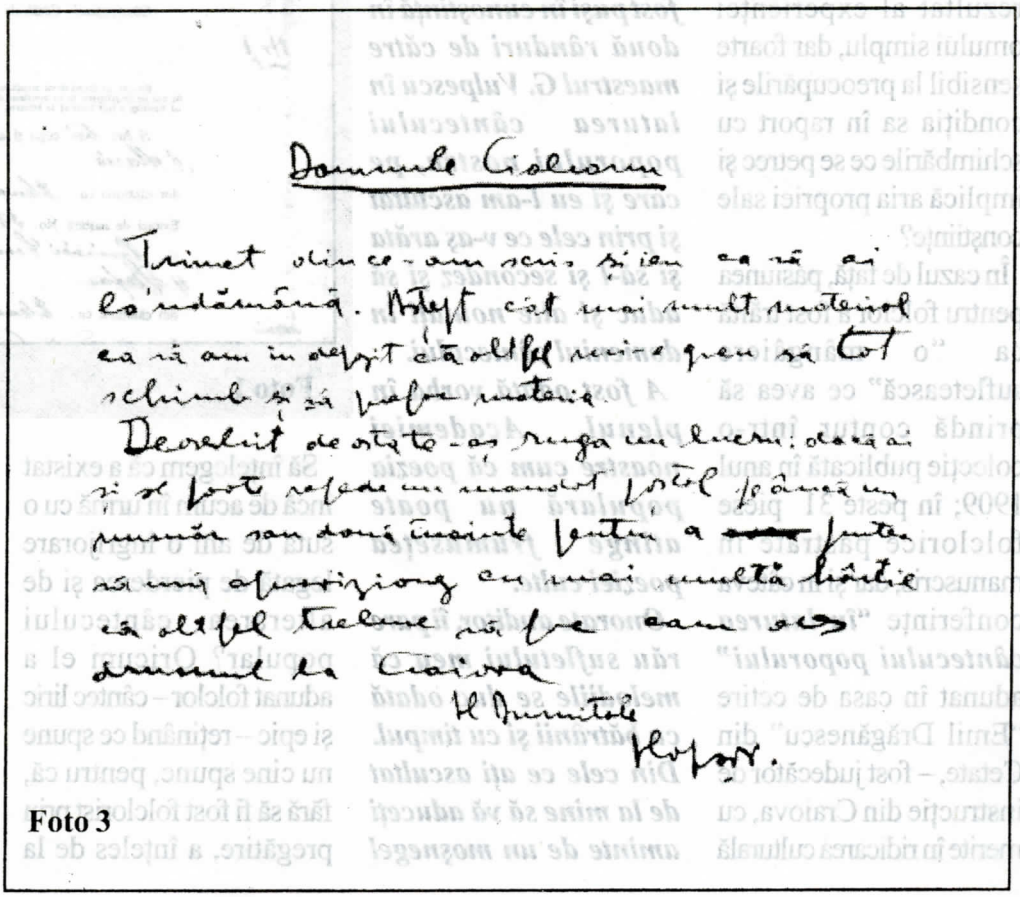
Domnule Ciobanu

Trimet olim ce-am scris și ieri ca să ai
de îndămână. Aștept cât mai mult material
ca să am în stepsit câtă altă vreme greu să tot
schimb și să pofor materie.
Departe de stare-aș rugă cu bucurie: dacă ai
și ar fost rafale un manuscript pătă pe câmp un
număr sau două înainte pentru a fi
să mă aprovizionez cu mai multă hârtie
ca altfel trebuie să fie cam scurt
anunțul la Craiova
Al Dumitale
Hotopor.

Foto 3

copiii săi, într-o manieră testamentară.Ceea ce face, însă, obiectul evocării noastre în paginile revistei *"Suflet Oltenesc"* este preocuparea lui C. Ciobanu pentru folclorul literar pe care a desfăşurat-o colaborând la *"Tovărăşia Folkloriştilor Olteni"* şi revista acesteia *"Suflet Oltenesc"* întemeiate de mai vârstnicul Teodor Bălăşel, născut la 1869, căruia i s-au alăturat C.S. Nicolăescu-Plopşor, Ciauşanu G.F., N.I. Dumitraşcu, născut la Boureni, în 1888 – cunoscut ca fiind cel mai harnic folclorist oltean, G.N. Dumitrescu-Bistriţa ş.a.

Colaborarea cu societatea trebuie să fi fost foarte serioasă, de vreme ce C. S. Nicolăescu-Plopşor întreţinea corespondenţă cu membrii ei, după cum se poate înţelege din următoarea scisoare. (Foto 3):

Dispariţia revistei *"Suflet Oltenesc"* este astfel evocată de C. Ciobanu: ***"Că pe noi ne-a făcut de basm, de pomină ca să zic aşa, o culegere de Ionescu Vâlcea, care a dus la groapă revista noastră "Suflet Oltenesc" – căci a culege este a compara, a studia dacă alţii au mai publicat aşa ceva căutând la înaintaşi şi dacă găseşti ceva asemănător spui – variantă, nu numai decât hait! – am găsit".*** Dispariţia revistei se produce în 1927 şi este un semn al colaborării celui evocat, pe o durată de mai mulţi ani, cu folcloriştii olteni împreună cu care a contribuit prin studii la Monografia Judeţului Dolj, vol I (Craiova, Tip. Speranţa, 1944, p.2-212).

Fără să fi fost folclorist prin studii, el s-a apropiat de folclor şi l-a înţeles, fiindcă a trăit în mediul folcloric; nunţile, petrecerile, şezătorile l-au făcut să iubească, în special, cântecul popular. Talentul cu care spunea şi interpreta cântecul liric sau epic l-a sensibilizat o dată în plus. La toate acestea nu trebuie uitată educaţia făcută în şcoala timpului pentru care cultura populară era baza moralităţii sociale româneşti. (Foto 4)

Numai astfel judecând putem înţelege apariţia, la 1909, a volumului intitulat *"Cuvântări Adânci"* – Cântece din vechime – Culese dintr-un colţ al Olteniei de C. Ciobanu – Plenita, tipărit la Craiova, la Tipografia Sache Pavlovici. Nu putem pătrunde în intimitatea culegerii, fără să parcurgem Prefaţa: ***"Ceea ce am făcut eu, au făcut mulţi şi mai bine şi mai cu rost. Nu mă aştept la laude, ci din contră, poate critici, căci e mai uşor a critica decât a culege. Nici la vreun câştig, căci sunt încredinţat că aproape toate volumele ce am tipărit vor zace în rafturile librăriilor"***. Eu ştiu că am fost de faţă când un buldozer a forţat pereţii bătrâni ai casei din Cetate, unde locuiseră bunicii dinspre mamă, în podul căreia erau depozitate zeci de exemplare ce se amestecau cu resturi de mortar şi cărămidă şi, luau apoi drumul multelor

Foto 5
În faţa casei din Cetate, de la dreapta la stânga: Ştefan, fiul; Elena, soţia; cele două fiice: Maria şi Chiajna; o soră; un unchi.

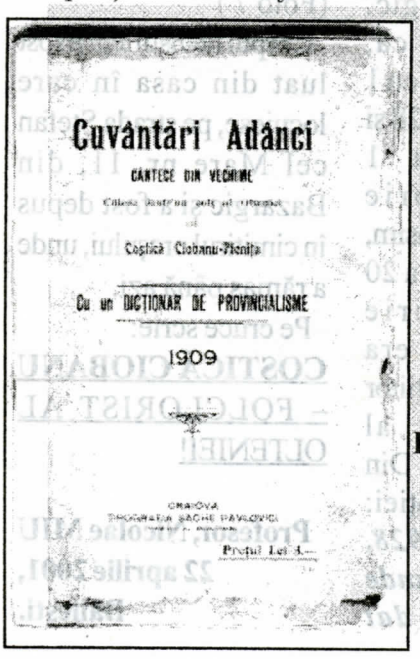

Foto 4

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj

reziduuri nefolositoare. (Foto 5)

Deşi locul a fost expropriat, pentru nevoi publice, a rămas, până azi, pustiu.

Ca oricare om care respectă spre a fi respectat, citează numele celor care i-au spus cântecele: oameni din Plenița şi din Cetate, apoi lăutari din ambele comune.

Face apoi o grupare a pieselor după temă, după evenimentul la care se spun, după genul literar. În *"De toate"* sunt numai cântece lirice: de dor, dragoste, doine, jale, mâhnire; în *"Bătrâneşti"* sunt nouă balade s.a.m.d.

Fiindcă sunt multe provincialisme, autorul găseşte cu cale să întocmească, în final, un *"Dicţionar de provincialisme"*, care ajută la înţelegerea textului.

rămas în manuscris material folcloric care încă mai aşteaptă, gata ordonat de C. Ciobanu, să fie publicat. Respectând

Foto 6

modul în care şi-ar fi structurat materialul, în condiţia în care timpul i-ar fi permis publicarea, reţin atenţia:

- 7 balade, între care una mai puţin cunoscută – "Trei fete surori";
- 16 cântece lirice, într-o secţiune numită – "Populare";
- 2 cântece "Populare haiduceşti";
- 1 cântec haiducesc popular;
- 5 cântece lirice închinate cucului.

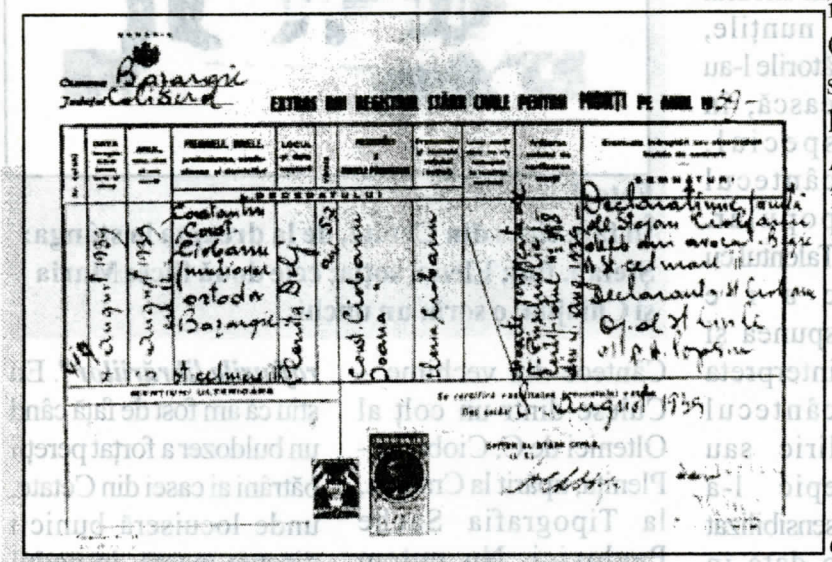

Foto 7

În afara volumului prezentat mai sus *"Cuvântări Adânci"* – a

În anul 1927, asupra familiei Ciobanu se abate o nenorocire: moare Bucur, unul din copii, numai la vârsta de 5 ani. Evenimentul îl îndurerează astfel încât îl determină să părăsească locurile natale şi să plece în judeţul Caliacra şi să se stabilească la Bazargic. Aşa că, începând cu 1 august 1928 şi până la 1 octombrie 1928 îl găsim, revizor; la 20 octombrie 1928 era numit locţiitor director al sucursalei Bazargic. Din Bazargic îi scria soţiei: ***"Mâine, 30. XI. 1928, plec la Bazargic unde Dumnezeu mi-a dat locul ce-l merit în această lume"***. După ce-i comunică cum s-a instalat ca director de Bancă Comercială în Bazargic, adaugă: ***"Am fost la un cinematograf unde n-am văzut nimic, căci m-am gândit că, la bucuria mea, nu este părtaş ce-am avut mai scump pe lume. Of! şi aceasta mă roade, mă doboară, mă nimiceşte. Nu pot uita, şi pace! Cum să fac să-l am la loc ca să pot să scap odată de munca sufletească ce am ..."***

De la 1 iulie 1930 până la 25 aprilie 1939 a lucrat în sectorul Ministerului de Finanţe – controlor. (Foto 6)

În ziua de 24 iulie 1939, doctorul constată că suferă de pleurezie purulentă dreapta, în urma unei răceli, şi de diabet.

A urmat o complicaţie gravă care l-a dus la moarte, la 3 august 1939, în vârstă de 57 de ani. (Foto 7)

Corpul neînsufleţit a fost luat din casa în care locuiese, pe strada Ştefan cel Mare nr. 11, din Bazargic şi a fost depus în cimitirul oraşului, unde a rămas până azi.

Pe cruce scrie:

COSTICĂ CIOBANU – FOLCLORIST AL OLTENIEI!

Profesor, Nicolae MIU
22 aprilie 2001,
Băileşti.

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj

Textele care urmează au fost culese de folcloristul Costică Ciobanu - Pleniţa, aproximativ între anii 1909-1917, deci după apariţia, în 1909, a volumului de Cântece din vechime culese dintr-un colţ al Olteniei intitulat "Cuvântări Adânci"

Miu
(variantă)

Foaie verde meri domneşti,
Din oraş, din Bucureşti,
L-ale case mari domneşti,
Car` se văd în Văcăreşti,
Aci-n deal la Bucureşti,
De n-ai chip să mai trăieşti!
Dar în ele cine şade?
Căimăcamii târgului,
Sfetnicii-împăratului,
Ca stâlpii pământului.
Foaie verde foi de tisă
Mare masă mi-e 'ntinsă
De mari boieri mi-e coprinsă.
Dar de masă ce mănâncă?
Numai cegă şi păstrungă,
Galbenă de caracudă,
Şălăiaş, peşte de-al gras.
.....
Icre negre de morun,
C'am auzit din bătrâni
C'ala e peşte mai bun.
Dar la masă cine-mparte?
Sorioara Miului,
Ibovnica domnului.
Bine bea şi ospăta,
Dar vorba care-o vorbea
Tot de Miu că l'era.
N'ar putea să-l dobândească
C'ar şti cum să-l legumească.
Ştii, ca gaia puişorul
Şi ca lupul mieluşelul
Şi ca ursul strugurelul.
Sau ca stârcu baboiaşu
Când mi-l goneşte prin lac
Şi-i dă câte-un cioc în cap.
Şi mi-l scoate pe uscat
Şi mi-l mănâncă cu drag.
.....
Fata mare mi-auzea
Cată f... mumă-sa,
Cum vorbeşte de neica
Mâine-i pierde viaţa.
Nimic n-auzea:
Nici cocoşi cântând,
Nici dulăi lătrând,
Nici văcar hăind.
Fete că mergea...
Ele mi-auzea,
D'un cuc ce cânta.
Fata cea mai mare
Mi-apucă la vale
Vedea-o-aş de jale.
Fata mijlocie
Vedea-o-aş prin vie
Pe cum să rămâie.
Fata cea mai mică
'mi-apucă prin luncă;
Tot prin brazi mărunţi,
Prin codri cărunţi. Măi!
Fata mare ce-mi făcea?
La cuc se ducea
Din gură-mi zicea:
- Cuculeţule,

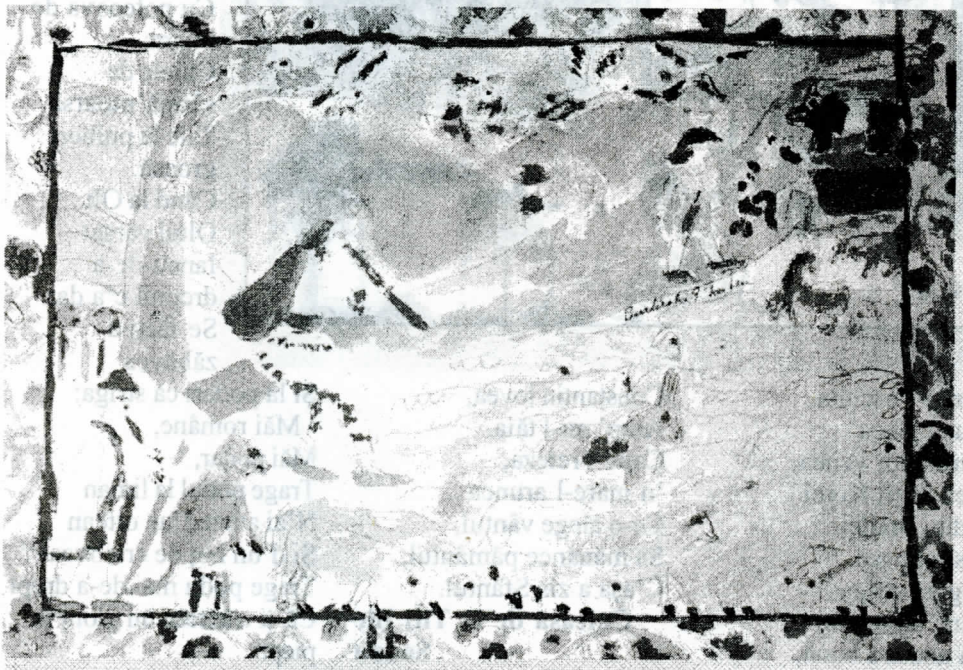

Trei fete surori

Lele de trei flori,
Joi în sărbători,
Glas de cântători,
Trei fete surori
Mi-a plecat la flori.
Flori ca să culeagă,
Cununi să-mpletească,
Luni să logodească.
Ele că-mi pleca
Gingăşelule,
Frumuşelule,
Imbriorule,
Mititel la stat,
Dulce'n sărutat;
Mititel la trup,
Falnic la cuvânt;
Pupu-te-n guriţă
Şi sub aripiţă,
'n limba roşioară,
Ia-mă'n gherişoară,
Scoate-mă la ţară,
Să-ţi fiu surioară.
Cucu răspundea:
- Nu te scot la ţară
Că am surioară.
.....
Fata mijlocie
Mi-a ieşit din vie
Şi mi-i cuvânta:
- Cuculeţule,
Gingăşelule,
Mult frumosule,
Ia-mă'n gherişoară
Şi du-mă la ţară,
Să-ţi fiu verişoară.
Cucu-i răspundea:
- Nu te scot la ţară
Că am verişoară.
.....
Fata cea mai mică,
La cuc se ducea
Ş'astfel cuvânta:
- Cuculeţule,
Gingăşelule,
Lasă-te de vale,
Ia-mă'n gherişoare,
Scoate-mă la ţară,
Să-ţi fiu soţioară.
Cucu de-auzea,
Peste cap se da,
Voinic se făcea,
În braţe o lua
Şi mi-o săruta.
Acas' să ducea,
Mă-sii că-i spunea:
- Maică, maica mea,
Ăst voinic de-afară
Mi-este soţioară.
Mi l-am găsât eu,
Dat de Dumnezău.
Să-i dăm miere de roi
Să şadă la noi;
Şi cu miez de nucă
Să nu se mai ducă.

Kera Keralina
(variantă)

Foaie ş'o sulfină,
Mai în jos de schilă,
Unde'i apa lină,
Lină şi blajină,
Bună de'ncărcat
Şi de descărcat.
Încarcă-mi-se'ncarcă,
Tot două mahoane,
Nouă galioane,
Cu fir ibrişin,
Şi tutun de'l bun.
Topuri de bumbac,
Tot marfă pe plac...
Dar cine le'ncarcă?
Un arap ciudat,
Negru şi buzat.
Când te uiţi la dânsu'
Nu-ţi poţi ţine râsu'
Şi el când strănută
Câinii întărâtă.
Sara când venea
El lucru lăsa,
La crâşmă-mi trăgea.
Crâşma Keralinei,
Kera Keralină,
Figură de zână,
Tânără zambilă,
Din ţara română...
.....
Cel arap că'mi bea,
Bea şi ospăta,
Nici banii nu da!
Iar el când pleca,
Punga desfăcea,
Mâna că băga,
Aur că scotea
Pe jos arunca...
Kera aduna
Şorţu' şi-l umplea.
Arapul tot bea,
Bea şi chefuia,
Kerei că-i zicea:
- Keră, Keralină,
N'ar fi neică, bine
Să mă ei pe mine?!
Kera'i răspundea,
'n faţă-l scuipa:
- Măi, negre arap,
Figură de drac,
Unde ai văzut,
Ori ai auzit,
Zână românească
'n ţară arăpească?
Arapu-i zicea
Şi mi-o desmierda:
- Vino tu, cu mine,
Că mult ţi-o fi bine;
Că eu că ţi-oi face,
Plăpumioara ta
Şi cu perina...
Aur, ibrişin
Şi galbeni mărunţi,
La arap sunt mulţi!
.....
Kera se'ncânta,

Pe arap l-asculta
Şi cu el pleca.
'n urma lor venea,
Venea fraţii Kerei
Bandiţii Brailei.
Acas'ajungea,
Din gură striga:
- Keră, Keralină,
Sora noastră bună,
Deschide uşa
Să'mi bag hasnaua!
Kera nu răspunde,
Că n-are de unde.
Muma lor ieşea
Cu mân' arăta,
Arăta cu mâna
Şi spunea cu gura
Unde este Kera:
Pe Dunăre-n jos
Un arap scârbos
S'a dus cu folos.
Plecau fraţii Kerei
Doi şerpi ai Brailei,
Caic că'mi scoteau
Caic de argint,
Nu s-a pomenit.
Mare, că'mi pleca
Vântul că umfla,
Caicul pornea
Pe-arap l-ajungea:
Tocmai la Măcin
La locul cel bun.
Aproape'mi trăgea
'n caic să suia
Arapu'mi dormea...
Kera îi cânta.
- Ridică, soro, capu',
Ca să taie arapu',
Să te scap de dracu'.
Kera se ferea...
Atunci Din cânta,
Constantin lovea,
Arap' mi-l tăia.
Capu'i reteza,
'n mare-l arunca...
Ce-o alege vântul,
Să mănânce pământul,
C'aşa a zis Sfântul.

Culeasă de la Titi Ilie
Sandu
Popeşti - Vlaşca

Jianu

Foaie verde d-un lipan
N'aţi auzit d-un jian
Şi d-un hoţ de căpitan
Care umblă prin păduri,
Cu paisprezece panduri,
Numa'n ghebe şi poturi,
Găitan în cusături.
Umblă ca nişte turbaţi
Sacă boieri la ficaţi!
Foaie verde dedeţel
Colea'n vale'n Cornăţel
Frumos doarme'un
voinicel
Cu căciulita de jder,
Cu cojocelu de miel,
Mă duc, mamă, după el...
- Ba, ba, ba măicuţă ba!
C'ala e hoţu Jianu
Care bate cu tufanu
Şi ţine pisma cu anu!
C'a iubit fete de Jii
Şi le-a lăsat cu copii.
Câte fete sunt pe faţă
Toate's cu copii în braţă.
Câte fete sunt pe dos
Au lins sare şi s-a'ntors
Toate's cu copii
morţi.
.....
Unde Oltul se
coteşte,
Iancu calu'şi
potcoveşte
Cu potcoava de
argint;
Cuiele de
sârmă'ntoarsă
Taie la pulbere
groasă.
Când la Olt,
Oltul vărsat
Iancu de-a
dreptul c'a dat.
Se făcu a
zăbăvea
Şi la podari că striga:
- Măi române,
Măi podar,
Trage podul la liman
N'ai auzit d'un oltean
Şi d'un hoţ de craiovean?
Trage podu mai de-a drept
Că-ţi trântesc un glonţ în
piept:
Ori te culc, ori te deştept.
Trage podu mai la vale
Că'ţi răcesc un glonţ în
şale...
Dar podaru priceput,
Să făcu a zăbăvea
'n mâna poterii să-l dea;
Dar Jianu pricepea:
- Decât să mă rog de
prost,
Mai bine voinic, ce-am
fost!
Decât o para la pod,
Mai bine cu murgu'n not!
Odată se năvăja
Şi pe Roibu'ncăleca:
- Pun'te, Roibule, pe lat
Şi mă scoate la uscat
Ca şi când eram dănac!

Culeasă de la Tache.....
Sadova – Dolj
Colonist – Petia
Caliacra

Cântecul naşului

(Baladă variantă)

Foaie verde flori domneşti,
În oraş, la Bucureşti,
'n-ale case mari domneşti,
În curte la Gligor Vodă
Stau carete tăbărâte
Tot de nuntă sunt gătite;
Că se'nsoară Iancu Vodă
Şi-l cunună Petru Vodă.
Dar fata de unde-o ia?
Din oraş, din Dobrogea.
Din piscu Călinului
Din inima câmpului,
Ia fata Letinului;
Fată de Letin bogat,
În lege nebotezat.
Ei cu nunta că'mi pleca,
Pleca nunta la Sâmpietru
Şi-abia ajuns la Sâmedru.
Dar naşul unde-l făcea
În inima câmpului
La lacul cocorului.
Letin mare grije-avea;
Mai de noapte se scula,
Cu ocheanul se uita:
Vedea că s'apropia.
El atunci că poruncea,
Ca să-ncuie porţile,
Să puie lacătile
Şi la toate colţurile
'ntărea strejurile.
.....
Iată nunta c-a venit
Şi la poartă s-a oprit!
Să vezi Letinu bogat,
În lege nebotezat,
'n gura mare c'a strigat:
- Cine este mirele,
Mirele, ginerele,
Să s'aleagă din nuntaşi,
Din nuntaşi, din călăraşi,
Şi să'nalţe mâinile
Ca şoimul aripile,
Să deschidă porţile,
Să bage carâtele,
Celea cu cocoanele.
.....
Mirele când auzea
Buza-n patru că'i plesnea
Şi ca varga tremura,
Nu ştia 'cotro s'o ia.
.....
Iar naşu-său că'i zicea:
- Fine, nu te speria,
Roagă-te la Dumnezeu,
Să trăiască naşu-tău!
Şi la maica Precista,
Să trăiască naşi-ta!

Fă-te nun în locul meu,
Şi eu mire-n locul tău,
Că ne-o ierta Dumnezeu!
Pân'om lua mireasa
Vorba o să mearg' aşa.
'n picioare se scula
Să se aleagă din nuntaşi,
Din nuntaşi, din călăraşi,
Şi pe-un cal încăleca,
Pe un cal negru dobrogean.
Trei încercări mi-şi făcea
Spuma pe el se făcea.
Şi Letinu că privea.....
.....
Naşi-atucea ce făcea?
Spuma după cal o lua
Şi de ziduri o trântea.....
Sloi de gheaţă se făcea.
La Dumnezău se ruga,
Cruce cu dreapta'şi făcea,
Pinteni calului punea
Vitejia că şi-o da:
Zidurile că sărea.
C'aşa'i românul făcut.
Zidurile le-a sărit.
De pe cal descăleca,
Drumul calului că da
Prin curte de se plimba,
Şi la porţi să repezea,
Mâna pe topor punea
Porţile că le tăia,
Lacătile le spărgea,
În sabie să răsima,
Cu ţignalul fluiera
Toată nunta că intra,
Cai la grajduri aşeza
Pe nimeni nu întreba.
.....
Să vezi Letinul bogat,
Nici atunci nu s-a lăsat
Înc'odată l-a'ncercat:
- Care este mirele,
Mirele, ginerele,
Pe cal să'ncalece
Şi să saie buţile,
Să scoată vinurile,
Ca să bea cocoanele!
.....
Atunci că se întrista
Şi viaţa că şi-o da,
De-oi muri chiar spânzurat
Numai pe finu să-l scap!
Calu că se'mplimba
Trei cavaleu că punea
Şi la bine că mi-l lua.
Prin curte că se'mplimba
Şi din gură necheza.
De trei ori c-a'ngenuncheat,
Pământu l-a sărutat,
La Dumnezeu s-a rugat:
"Doamne să mă scapi
Din ce foc am intrat.!"
Iar Dumnezeu ca un sfânt
S-a coborât pe pământ,
Putere calului da,
Buţile că le sărea.
Pe urmă descăleca
Şi hârdaie c'aducea,
Mâna pe topor punea,
Cepurile le tăia,
Drumul vinurilor da,
Vin cu hârdaie căra;
Vinul prin curte curgea...
Ştii, ca Jiul că-mi mergea,
Cocoanele la mas' aşeza.
.....
Să vezi Letinul bogat
Nici atunci nu s-a lăsat:
- Care-mi este mirele,
Mirele, ginerile,
Să-mi taie cuptoarele
Şi să scoată pânile!
.....
Ginerele ce-mi făcea?
Atunci s'ambiţiona:
"Că nu sunt eu sluga ta".
Dete pâinile afară,
Şi le puse pe tarabă,
Şi-un bou la fript a băgat,
Cocoanele de'au mâncat.
Supă bună cu orez
Care-n lume n-a mai fost.
Mânca şi să ospăta,
Lăutarii că cânta,
Horă mare să făcea.
Iară Letinul bogat
Nici atunci nu s-a lăsat:
Trei fete că alegea,
Trei fete de o coloare,
Din tinere domnişoare;
Tot un foc,
Tot un port.
Letinul bogat
'n horă că intra
Pe mire-l chema:
- Care e ginerele,
Ginerele, mirele
Să-şi aleagă mireasa...
.....maică-sa.
Ginerele ce-mi făcea?
Sabia că ş-o scotea,
Şi din gură cuvânta:
- Care este mireasa
Vie să-mi pupe mâna;
C'am o sabie spurcată
Care taie cap de fată.
Mireasa ce mi-ş` făcea?
Din horă se desprindea,
Înaintea lui mergea
Mâna dreaptă-i săruta.
Iar naşu-său ce făcea
Un măr de aur scotea
'n mâna miresei că-l da.
.....
Atunci Letin ce-mi făcea?
În odaie se'ncuia.
.....
Naş pe mireasă lua
În mâna mirelui o da.
Naşe-sa că poruncea,
Gulerul, cămaşa, c'o rupea
Ca pe-un copil îl desbrăca,
În guriţă-l săruta
Şi nuntaşi împodobea.
Postavuri că îmbrăca.
Tot postavuri de mătasă
Care'n lume nu fusasă.
De cum era nuntaşu
Aşa-i da şi postavu.
Şi pleca la Bucureşti
La'le case mari domneşti
Frumoase şi zugrăvite
De mireasă sunt gătite.
Sfoară-n ţară că mi-ş` da,
Toată lumea că venea
Dară nunta de'nu vedea,
Mai mândră şi mai frumoasă
Din România aleasă!
.....
Bea şi petrecea
C'a luat mireasă din
strinătate,
Cu amar şi cu năcaz,
Cu ajutorul lui Dumnezeu,
N-a gândit finului meu.
Să ziceţi boieri, amin,
C-a fost cântecul deplin!
Mai daţi cu plosca cu vin,
Vă cânt altul mai bătrân.
Şi mă plăti cu cântecul
Ca lupul cu urletul.

Culeasă de la
Tache....Sadova, Dolj

Şarpele

Foaie verde dedeţel
Supt umbră de stejerel
Frumos doarme'un
coconel,
Coconel din legănel.
Nimenea nu'l mângâia,
Numai ghiata mumă-sa
Drept la el că să ducea,
Ţâţa'n gură că'i punea ,
Şi procletu nu sugea.
Ţâţa'n patru că'i spărgea,
Tot trupu se'nvenina,
Mă-sa rău să năcăja,
La troacă mi-l aşeza,
Cu picior mi-l legăna,
Cu guriţa'l blestema:
- Nanu-mi-te, lunu-mi-te,
Pui de şarpe sugru-mi-te,
Pui de şarpe balaur,
Cu capu ca de taur,
Cu trei coade de aur!
Şarpe creşte, voinic
creşte,
Şarpe se bălăureşte,
Voinic se iortomăneşte.
Când de vorstă se făcea
El pe cal încăleca,
Picioru'n scară punea
Şi trăgea de să ducea
La Dunăre, la câmpie,
Unde fir de iarbă nu e,
Numai câte-o colelie
Bate crivăţ, mi-o adie.
Şi mergea... ce mi-şi
mergea.....
Ochi 'nainte şi-arunca,
Vedea gura şarpelui,
Ştii, ca para focului;
Şi din gură că-mi zicea:
-Cată... mumă-sa
Ori Bucureşti s'a aprins,
Ori ursari mi-au tăbărât,
Ori procletu` mi-a sosit!
.....
Şi mergea ce mi-şi
mergea
Şi cu proclet să'ntâlnea.
Dar şarpele că-i zicea:
- Măi, tânăr de
moldovean,
Cu cal galben dobrogean,
Dă-te jos, să te mănânc,
Că mie mi-eşti dăruit
De când erai copil mic.
Din braţ de la maică-ta
Cu picior te legăna
Cu gura te blestema:
-Nanu-mi-te, lunu-mi-te,
Pui de şarpe sugă-mi-te,
Pui de şarpe balaur,
Cu capu ca de taur,
Cu trei coade de aur!
Dar, voinicel ce-mi zicea:
- Tu voinic şi eu voinic,
Car' pe car' ne-om răsbi
Tot un voinicel mi'o fi.
Aşa şarpe d'auzea
De otravă să umplea
Jumătate'l înghiţea
Jumătate nu putea;
Tot de arme ferecate,
De curele crucişate.
Dar un pustiu de albiu,
Şade'n guşă ca un frâu....
Şi raza pintenului
Şade'n guşa şarpelui...
.....
Foaie verde bob năut,
Pe cel drum mare cotit –
Cu troscot verde'nvălit –
Tare venea de-un voinic,
De-un voinic, de-un
moldovean,
Pe-un cal negru
dobrogean
Coama-i bate botniţa
Şi codiţa pojar verde
Şi din fugă nu se vede:
Să rugă'l voinic de
moarte,
Să-l scape din gură de
şarpe,
Ţi-oi fi frate pân la
moarte.
Voinicelul că-mi striga:
- Măi, tinere moldovean,
Pe cal negru dobrogean,
Mult mi-eşti câine şi
duşman,
La inima ta 'iclean măi!
Făcut-ai vreodată bine,
Fă şi-acuma pentru mine
măi!
Scapă-mă din gură de
şarpe,
Să-ţi fiu frate pân la
moarte, măi!
Să vezi şarpe ce'i zicea:
- Măi, tânăr de
moldovean,
Pe-un cal negru
dobrogean, măi!
Bate calu, ţine drumu,
Când oi sta, m'a mânia
Pe'sta'n coadă l'oi'noda
După tine m-oi lua,
Viu, întreg te-o îmbuca
De s-o duce pomina.
.....
Moldoveanu ce'mi făcea?
Bătea calu, ţinea drumu,
Şi mergea milă de foc,
S-ajungea d'un dor şi-un
foc
Cată f... mumă-sa
Prin câmpuri că mi-am
crescut,
Prin câmpuri că mi-am
născut,
Nici un bine n'am făcut.
Măi!
Să rug-a'l voinic de
moarte,
Să-l scap din gură de
şarpe,
Fie'mi frate pân' la
moarte.Măi!
De pe cal descăleca
Calul că mi-l întreba:
- Aba mă, tu, negrule,
Mai poţi tu la bătrâneţe
Cum puteai la tinereţe?
- Măi, stăpân, stăpân al
meu,
Şi al domnului Dumnezeu,
Cearcă-ţi guriţa,
Nu mă blestema;
Ce'mi era la tinereţe,
mi-era carnea ca roua
Şi vâna ca cureaua;
Şi acum la bătrâneţe,
'mi-este carnea ca fieru
Şi vâna ca oţelu.
.....
Moldoveanu ce-mi
făcea?
El pe cal încăleca
Şi la şarpe se'ntorcea.
Acu şarpele s-a culcat,
S-a culcat, s-a ostenit
Şi cu capu sus pe trup.
Puşculiţa ş'o lua
Când odat' o slobozea
Pe şarpe mi-l atingea...
Sus la geană, la
sprânceană,
Sus la geana ochiului
Unde'i păsul şarpelui.
Şi şarpele ce făcea?
El, mări se năcăja. Măi!
Pe'l voinicel mi-l lăsa,
După moldovean se lua.
Şi mergea ce mi-şi
mergea,
Ochii'n urmă şi-arunca
Vedea gura şarpelui,
Sus la coada calului.
Şi mergea ce mi-şi
mergea,
Ochii-n urmă şi-arunca,
Vedea gura şarpelui
Sus la şaua calului,
La colţul zăbunului,
Unde'i păs voinicului.
Moldoveanu ce'mi
făcea?
Mâna 'n cismă că băga,
De'un gârbăcel că'mi
scotea...,
Gârbăcel de bumbăcel,
Pe la vârf mi-e plumbuit
Cu cinci litre de argint.
Când odată că mi-şi da
Pe sub burtă, pe sub şa
Pe negru mi-l atingea.
Punea narea pe negară
Să'l arunce 'n aia ţară.
Trage vânt pe sub oblânc
Şi coada fuior în vânt
Şi fugea cu-aşezământ,
Cari n'am văzut de când
sunt!
Dar unde că se ducea
La ciolpan, la crucea
'naltă
La trestia cea uscată,
De multe belele dată,
Unde mai scăpase
odată.Măi!
Voinicul ce-mi făcea?
Iască pe mujchiu trăgea,
Foc la trestie că da...
Foc din nouă părţi îi
da.Măi!
Şi şarpele că'mi sosea,
Năvală 'n trestie da,
Cu codiţa că'm' plesnea,
Focul de mi-o coprindea,
Trestia de mi-o pleca,
Şi pe el se scutura
Ochii din cap că'i
sărea.Măi!
Moldoveanul ce făcea?
Paloş din teacă trăgea
Şi pe şarpe 'ncăleca,
Patru grămezi că-l făcea.
Şi pe el să curăţa.
Cine pe drum că trecea
De sănătate-i ruga!
.....
Mă plăti cu cântecul,
Ca lupu cu trepădu.
Vânător că-l dobândeşte
Dă pielea şi se plăteşte;
Pelea o dă la tăbăcar,
Carnea o dă la fierari,
Maţele pe la cobzari.

Culeasă de la Radu Mitroi Lăutaru, Perii Broşteni - Teleorman

VOINICEL OLEACH

Verde sălcioară,
Sus la Inidioară (Ildioară),
Jos la Scărişoară
Voinicel se'nsoară.
Voinicel Oleach,
De blagă bogat,
De mamă sărac,
De tată prădat!
Dumnezeu i-a dat,
Ca unui Oleach,
O mândră frumoasă
Nu'i la noi în plasă.
Voinicel Oleach,
Mândră că'şi lua,
Mândră ca a lui
Nu-i a nimănui!
Mândră şi frumoasă
Nu-i la noi în plasă.
Avere'mi lua:
Nouă mori, într-un zăplaz
Nouă vii, într-un pârleaz,
Cu aracii lungi,
Cu strugurii dulci;
Cu aracii 'nalţi
Cu strugurii sparţi;
Cu aracii groşi
Cu strugurii copţi!Măi!
Nouă mori în vânt,
Nouă sub pământ
Măcina argint.Măi!
Cu piscoaia la fereastră,
Aruncă argintu'n casă...
Şi mi-l pune drept pe masă.
Nouă mori de pârâu
Macină la grâu.
.....
Hoţii de Seteni
Şi de Nadoleni
La bir mi'l punea,
La bir, la şosea,
Şi la dangara!
.....
Nuntă că'mi făcea,
Dator rămânea:
Opt sute de lei,
Numai gălbenei.
Galbeni venetici,
De o sută cinci,
Să schimbi, să mănânci,
De bir nu mai plângi!
Oleach se gândea
Şi se sfătuia:
- Să vânz pe maica?
Prea mi'o fi păcat!
Mama m'a făcut,
Taica m'a crescut.
- Să vând pe taica?
Prea mi-o fi păcat!
Taica mi-e bătrân,
Nu coseşte fân
Ia la preţ puţân.
- O să vând pe mândra mea,
Să 'mi plătesc datoria
Şi toată curamana,
Ce-am făcut-o cu mândra.
.....
Mândrei că-i spunea:
- Mândră, mândra mea,
Tu să te găteşti,
Să te premeneşti,
Că noi să mergem
La târg, la Târşor,
La târgul cu flori,
Că sunt negustori.
La târg se ducea,
De mână şi-o lua,
La obor intra.
Pristav că punea:
Pe aur şi pe parale!
Nimeni se găsea,
Nici s'adeverea,
Să cumpere mândra.
Târziu se isca
Tot, de'un turculeţ,
Un turculeţ albior
Mult îmi este drag de el,
Nepotul lui Ciupăgel,
Se teme Giurgiu de el.
- Voinice Olece,
De ţi-e mândra de vânzare,
Să-ţi dau galbeni şi parale!
-'mi-este mândra de vânzare,
Să'mi dai galbeni şi parale.
Măi!
Să aşterni şi epângeaua,
C'o să'ţi dau cu tiştereaua,
Pân ţi-o umple epângeaua.
Oleach ce-mi făcea?
Banii că şi-i lua,
Turcu-mi rămânea,
Mândr' acas' ducea,
'n odaie o băga,
Năvălea şi o săruta.
Dulce'n sărutat,
Hai să ne'ntrebăm
Din ce neam suntem
Prea ne-asămănăm;
Eu sunt fata popii Oprii
Din Ţara Moldovii
Dar tu?
- Păi, eu sunt fecioru popii Oprii
Din Ţara Moldovii;
Turcii m'au robit
De când eram mic.Măi!
.....
Fraţi buni să găsea,
De tată, de mumă
Frăţiori pe lume. Măi!
.....
Turcu ce'mi făcea:
Dup' Oleach să lua
În gură mare că'mi striga:
- Olece, Olece,
Cumnate Olece,
Banii ce ţi-am dat
Te-am înzistrat,
Ca pe-un bun cumnat.
Măi!
Mândruliţa ta,

Trei zile de vară
Şi de primăvară;
Trei zile de toamnă
Şi'o noapte de iarnă,
Că este mai mare! Măi!
Pristav că striga:
- Hai, la mândre de vânzare,
Mândra-i răspundea:
- Măi, turculeţule,
Mititelule,
Frumuşelule,
Gingăşelule,
Falnic la cuvânt,
Mititel la trup,
Mititel la stat,
Surioara mea,
Mult mi-a secat inima
Ş'o fi sacă cât lumea.

Culeasă de la Radu Mitroi Lăutaru Perii Broşteni - Teleorman

OF, OF!

Bată-l Sfântu' şi lumina
Cui a pus viţa cu mâna,
Să curgă vinu ca gârla.
N-a pus-o cu târnăcopul,
Să curgă vinu ca Oltul,
Să bea voinicii la codru!
Să se sature norodu...
Unii sapă până mor
Şi alţii beau cu capul gol,
Desculţi de câte-un picior.
Şi pun mâna pe topor
Stai, vere, că te omor.
.....

Lele, lele, bob năut
Măicuţă când m-ai făcut
Bine, mamă, ţi-a părut!
De ce nu m-ai strâns de gât,
Să dai cu mine-n pământ,
Să nu trăiesc amărât...
Amărât şi năcăjit,
Să ies din codru la câmp
Cu purcelu'n disagi fript.
Armele s-au mucezit,
Rachiaşul s-a coclit,
Vinu-n ploscă s-a trezvit.
Foaie verde dediţel,
Rău trăieşte, vai de el,
Să bea vin de-l oţărăl
Şi cu şorici de purcel,
De intră deştu' prin el.
.....

Foaie verde ca mălura,
Să mai daţi cu udătura
Să-şi ude şi neica gura.
Foaie verde oţinteavă
(iarbă moale)
Maica, taica, toţi mă-n treabă
Care muncă mi-e mai dragă!?
Ori la muncă, ori la luncă,
Ori cu capra-n orilăgiugă (crâng),
Să pui coadă la măciucă,
Să-mi apuc drumul la luncă,
Bate-o-n cap de treabă lungă.
.....

Maica mă mână la sapă,
Lungă-n coadă, nu mi-e dragă!
Sapa-i lată, coada-i scurtă,
Rău mă zdruncină la burtă!
Sapa-i lată, coada-i groasă
Rău mă zdruncină la oasă!
Ziua-i mare, soare tare,
Dă-le focului, parale!
Că le iau cu osteneală
Şi le beau cu-a mulţumit.
Parcă n-am gustat nimic!
Taica mă mână la plug,
Nu ştiu boii să-i înjug,
Nici resteie să le-nfig;
Eu i-n jug cu coadele,
Ei se-ntorc cu coarnele
De să-mi spargă maţele,
Să-mi răpuie zilele!
Câte găuri sunt la plug
Toate mă trimit la crâng,
Să tai cuie, să le-astup.
Şi nuiele de potânc.
Plugul mi-este-o goangă ra,
Merge de-a-nderetelea.
Cu coarnele dindărăt
Mă loveşte drept în piept,
Să mă dea pe brazdă mort.
Să vezi vite omorâte
Şi bucate risipite.
Ori să face, nu să face,
Creştinii nădejde-mi trage.

OLTUL

Oltule, pe matca ta,
Dar-ar Maica Precista:
Pe unde trece luntrea
Să rămâie pulberea!
Să-mi crească şi răchita,
Să-mi iau armele din cui,
Să le pui pe lângă mine,
Să văd dacă-mi şade bine.
Of! Foaie verde de-o mălură,
Moş bătrân cu barbă sură
Spune caii când se fură:
- Noaptea pe fulgerătură
Când e nor şi când e bură,
Când cântă cocoşi-o dată,
Tu să fii cu ei în baltă.
Când cântă de două ori,
Să fii neică'Roşiori,
Să-ţi numere gălbiori;
Numai galbeni venetici
De câte-o sută şi cinci,
Să tot schimbi şi să mănânci
Şi să bei, să nu mai plângi.
Numai galbeni turalii
Toţi luaţi de la beşlii.

Când eram copil de-o lună
Smulgeam fagul într-o mână,
Smulgeam fagul din tulpină
Şi ieşea pe loc fântână.
.....
Să pui şaua pe Şarga,
Să trec Dunărea cu ea,
În oraş, în Dobrogea,
La Marita olteanca,
Că dă vinul cu vadra
Socoteala n-o mai ia.
.....
Şi, de vreţi să trăiţi bine
Haideţi, voinici, după mine
Să vă dau rachiu şi pâine!
.....

Foaie verde de-un susai
Sub umbrita unui plai
Frumos ar'un plug cu cai.
Frumos ară şi brăzdează
Voinici la codri-ndemnează.
Cum sunt surii de la roată
Mi-au secat inima toată,
D-apoi roibii de la cloţ (înnăditură)
Buni ar fi de nişte hoţi,
Şi-apoi murgii dinainte
Ia, luaţi băieţi aminte!
Ia de staţi pân'o'nsăra
Ei în fiară i-or băga,
Să mi-i daţi la mâna mea,
Să mi-i trec în Dobrogea
La Marita olteanca!

Culese de la Radu Mitroi Lăutaru, Perii Broşteni, Teleorman

Să-mi puieze lupoaica;
Să trag eu cu flinta-n ea,
S-o jupoi, să-i iau pielea,
Să-i fac mândrii-o malotea,
Cu floarea cât palma mea,
Să-mi intru'n codru cu ea,
Să se minune lumea
Şi de mine şi de ea!
.....

Arză-te focu, făgui,
De ce n-ai venit să-mi spui
Când ţi-a dat muguru-ntâi?

Lele, lele, lin pelin,
Azi mi-e nor, mâine senin,
Trei tovarăşi am la drum:
Unu-i Din şi Constantin,
Cu frate-său Dragomir,
I-am trimis la Severin
Să-mi aducă buţi cu vin.
Boloboace cu pelin,
Nişte rachiaş de'l bun,
Să bem, să ne veselim;
De nimica nu gândim.
Foaie verde matostat
Dar nu ştiu ce s-a-ntâmplat:
Ori că, caii le-au furat,
Ori că hamuri le-au tăiat,
Chirigii s-a-mbătat,
Buţi cu vin că mi-au vărsat,
Poate d'aia'ntârziat!?
Până caii mi i-a strâns,
Soarele la prânz s-a dus.
Şi până mi i-a-nhămat,
Soarele mi-a scăpătat.
Şi-am zis verde bob năut,
Bată-te crucea, drum lung,
De când merg şi nu te-ajung!
Dacă văzui şi văzui,
Că nu-ţi dau de căpătâi,
Detei hart şi tăbărâi
La marginea drumului,
La umbra pelinului,
Sub creaca sovârfului,
În inima câmpului.
Foaie verde trei lămâi,
Pusăi şaua căpătâi,
Ebâncele le-aşternui,
Cu dragostea mă-nvelii,
Puţintel de ajumii;
Peste noapte mă sculai,
Urechi'n vânt mi-aruncai,
S-aud toaca ţăcănind,
Pe murgii iarbă rupând.
Şi pe şarbul priponit
Cu priponul de mătasă,
Împletit de mândra-n şasă.....
Cu priponul de argint
Face dâră pe pământ
Cari n-am văzut de când sânt.
De când maica m-a făcut.
Mâna-n pripon mi-aruncai;
Pripon trage, pripon vine,
Vezi că murgul nu mai vine;
C'o fi priponul tăiat,
A dat hoţii, m-a furat,
Şi m-a lăsat lemn uscat.
Trag nădejdea de găsât
Ici'n deal la Câmpulung.

Lele ,verde avrămeasă,
Trecui podu' pe la leasă,
M-ajunsă un dor de casă,
De copii şi de nevastă.
De-o fi dor de la copii
Să pui şeaua şi să mâi!
De-o fi dorul de la tată
Să mâi calul, să-l fac apă!
De-o fi dorul de la mumă
Să mâi calul ,să-l fac spumă!
De-o fi dor de la nevastă
Să las calul, să mai pască
Şi eu să mă odihnesc,
Că neveste mai găsesc.

Foaie verde şi-o sipică,
Arz-o focul, noaptea mică,
Ziua pe şosea m-apucă,
Venind de la ibomnică.
E frumoasă puica, pică!
Lasă ziua să-mapuce
Că atunci dragostea-i dulce.
Foaie verde trei spanace,
De-ar fi noaptea trei conace
M'aş duce şi m'aş întoarce
Ca să văd mândra ce-mi face.
Să mă duc şi să-mântorc,
La ziuă să fiu la loc;
Să jure cătunul tot
Că nu m'am mişcat din loc.
Să jure şi-o cătuneancă
Care mi-a fost mie dragă.
De dragă, ce-mi era dragă,
Mi-o purtam cu basma neagră
Şi cu şorţuleţ de stambă,
Car' mi-o vede, mi-o întreabă:
- A cui eşti fetiţă dragă?
- A lui cu cămaşa neagră!
Nu-i neagră, nici castanie,
Tocmai cum îmi place mie.

Culese de laTiti Ilie Sandu, Popeşti -Vlaşca

Foaie verde flori domneşti
Mariţă de la Ioneşti,
Ce tot stai şi te gândeşti
De nu te căsătoreşti?
- Ba eu stau şi mă gândesc
Că nu ştiu ce nemeresc;
Că nemeresc vre-un stricat
Să-mi dea palme peste cap.
Foaie verde de-o sipică
Are neica ibovnică
Tocmai la Urzica Miţă,
Foaie verde lin pelin
De m-ar chema Constantin,
M-ar purta fetele-n sân.
De m-ar chema Nicolae,
S-ar ţine fetele droiae.
Iar pe văru-l cheamă Ion,
Iubeşte cu capul gol.
Pe mine mă cheamă Marcu,
Fuc fetele ca de dracu,
M-am gândit, m-am socotit
C'am să mă las de iubit
Şi-am să mă fac om cinstit:
Om cinstit şi bun de casă
Cu şapte mândre la masă;
Om cinstit şi bun de muncă
Cu şapte mândre pe luncă.

Dau băieţii cu ciumagul,
De să minună tot satul.

Lele, verde trei smicele
De la o samă de vreme,
Nu mai ştiu vorbele tele
De sânt bune, de sânt rele,
O să'ţi dai sama cu ele...
La vreme de judecată
Unde merge lumea toată,
Unde merge bun şi rău
Acolo să merg şi eu.
Să spui tu, să spui şi eu
Să vedem cui şade rău....
Tu femeie, eu flăcău,
Tu cu cosişoara albă,
Eu cu mustăcioara neagră,
Bată-te de hodoroagă
Şi tot tu te faci de treabă.
Femeie de cinci copii
Eu acu iubesc întâi.
Lele, lele, bob năut
Lele, verde de-avrămeasă
De la noi a treia casă,
Mă roag-o vecină a noastră,
S-o fac, din fată ,nevastă.
Eu de rugămintea ei
O băgai într-un bordei,
I-aşternui frunză de tei
Şi mi'o'n velii cu vizdei.....
Mă iubi cu dumneaiei!
Bine e, fată, nevastă?
- Dumnezeu să-ţi facă parte,
De lumânare la moarte,
Mi-ai luat junghiul din spate;
Să mai vii şi mâine seară,
Să mi-l iei şi pe-l din şale.

Culese de la Radu Mitroi Lăutaru, Perii Broşteni, Teleorman

Folclorişti doljeni

Alexandru I. AMZULESCU – n. 4 dec. 1921, Valea Stanciului, Dolj.
Monica BRĂTULESCU – n. 13 iul. 1930, Craiova, Dolj, stabilită în Israel.
Constantin CATRINA – n. 6 nov. 1933, Ţiu, Dolj.
Costică CIOBANU – PLENIŢA – n. 27 nov. 1882, Plenița, Dolj, m. 3 aug. 1939, Bazargic (Bulgaria).
Ioan CRĂCIUNESCU – n. 1845, Castranova, Dolj, m. 27 iun. 1909, Bucureşti.
Petre DANILESCU – n. 5 dec. 1879, Panaghia, Dolj, m. 1916.
N. I. DUMITRAŞCU – n. 6 dec. 1888, Boureni, Dolj, m. 5 feb. 1963, Craiova, Dolj.
C. S. NICOLĂESCU – PLOPŞOR – n. 20 apr. 1900, Sălcuţa, Dolj, m. 30 mai 1968, Bucureşti.
Ion STĂNCULESCU – n. 4 ian. 1899, Leu, Dolj, m. 7 ian. 1981, Bucureşti.
Ştefan St. TUŢESCU – n. 3 apr. 1880, Catane, Dolj, m. 4 apr. 1926, Craiova, Dolj.

(Dicţionarul Folcloriştilor)

Plec la câmp să tai nuiele

Şi-am zis verde trei smicele,
Plec la câmp să tai nuiele.
Câmpul plin de viorele
Mă gândii, ce fac cu ele!?
N-o să fac nescai saiele,
Să bag armăsarii-n ele,
Să necheze şi să zbiere.
Şi-am să culeg viorele
Şi-o să le fac chiticele,
Să le'mpart la vecinele.
De-o fi vecina urâtă,
Să-i dau chita vestejită
Şi legată cu răchită.
De-o fi vecina frumoasă,
Să-i dau chita mai aleasă
Şi legată cu mătasă:
Mă băgă de vreme-n casă
Şi-mi pune cinstita masă.
Eu mănânc şi mai rămâne…

Şi-am zis verde şi-o mălură,

Astă seară-i săptămână,
De când vorbeam gură-n gură
Şi ne dam mână cu mână.
Când stătea murgu-n grădină,
Şi mi l-a prins o vecină,
Cu frâuleţul pe mână.
Şi l-a dus la primărie
Să facă ispaşă mie;
Ispaşe de zece lei
Mândro, pentru ochii tăi.

Omule cu caii buni

Şi-am zis verde foi de pruni,
Omule cu caii buni,
Hai, să facem schimb în drum,
Că şi caii mei sânt buni,
Dar sânt osteniţi de drum,
Că vin de la Severin
De la nunta lui Mărin.
Cu butoaie de pelin
Şi cu creci de trandafir,
Să-i miroase lui Mărin.
Că drag mi-a fost cu caii buni,
Caii buni şi hamuri bune
Şi căruţa să răsune,
Să mă duc cu mândra-n lume...
O căruţă dobrogeancă
Şi-o mândruţă brăileancă.
Căruţa să-mi sune bine,
Să mă duc cu mândra-n lume.
Şi să-mi sune la opoare,
S-o scol pe mândra din ţoale.
Şi să-mi sune la opor,
S-o scol pe mândra din somn,
Desculţă cu capul gol,
Să-mi dea guriţă că mor.

Ce ochi negri are mândra

Şi-am zis verde-o viorea,
Ce ochi negri are mândra,
Să-i vândă, i-aş cumpăra.
Cinci sute de lei aş da,
Măcar m-aş împrumuta,
Ochişori aş cumpăra.
Că neica e amator,
Să-şi cumpere ochişori...
Dacă ştiu că sânt margiol
Şi la cuvânt dulcişor.

*

Cine iubeşte şi tace,
Nici dracu n'are ce'i face!
Cine iubeşte şi spune
Ăla nu e om pe lume!

Femeia care-i urâtă

Femeia care-i urâtă
Nu-i păcat s-o dai pe râpă,
Că nici câinii n-o mănâncă;
Umblă cu rachiu în sticlă,
Aoleo, mult eşti urâtă!
Femeia care-i frumoasă
N-are pagubă la casă;
Găseşte pâinea pe masă:
- Stai, bărbate, şi mănâncă,
Pâinea e pe săturate,
Găina de căpătat
Şi e mai mare păcat!
Bărbatul care-i urât
Pune-i curmul, ia-l de gât,
Scoate-l sâmbăta la târg,
Şi strigă-n guriţa mare:
- Hai, la bărbat de vânzare!
Dac-a-i vedea şi-ai vedea,
Lasă-i preţu-ntr-o para
Să te scapi de satana.

Culese de la Radu Mitroi Lăutaru, Perii Broşteni, Teleorman

Cuvinte cu tâlc

"Am cumpărat când a fost scump şi-am vândut când a fost ieftin";
"Nici sărăcia nu este un cusur, nici bogăţia o calitate";
"Vorba aia: să nu fie drum fără oameni şi să nu mă găsească moartea şezând";
"Oaia prinsă de lup, chiar dacă o scapă câinii, oaie nu mai e";
"Şi-a luat nădejdea ca baba de la şorici";
"Oaia, dacă nu poate să-şi poarte pielea, o mănâncă lupul";
"Omul dă cu mâna şi aleargă cu picioarele".

Cuvinte pocite

- Secret confidenţial;
- Asistenţă care este de faţă;
- Concordă exact;
- E liber accesul;
- Aşa , coane, să fie cum zici dumneata, căci chiar aşa-mi dau şi eu cu părerea'n cap, cum că eroarea n-a fost greşită, în care caz avem de lămurit o deslușire…
- Supliment la adaos;
- Imitaţie identică.

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj

Aoleo, şi iar mi'e rău

Aoleo, şi iar mi'e rău
Pe luna lui Dumnezău,
Că n-a ieşit cum vreau eu:
Ce-am iubit să fie-al meu
Şi să mor când oi vrea eu.
.....
Doamne, să nu mă omori
C-am iubit două surori,
Una pe drum călător
Ş-alta-n grădina cu flori!
Dar eu nu sânt vinovat
C-amândouă m-au rugat;
Două surori şi-o cumnată
Şi pe soacră câteodată.
.....
Bate-mă, Doamne, să mor
Pe braţele cui mi-e dor!
Bate-mă, Doamne, să zac
Pe braţele cui mi-e drag!

Cât mi'eşti codre, de frumos

Cât mi'eşti codre, de frumos,
Iarna putrezeşti pe jos.
Codre, nu te lăuda
Că ţii frunza şi iarna
Verde ca primăvara.

*

Dete frunza ca petacu'
Şi ierbuliţa ca acu'
Să intru'n codru, săracu'.

Radu

Ocolii peste tot locul

Ocolii peste tot locul
Să iese din mine focul.
Focul din mine nu iese
Că sânt mâncat de neveste.
Cât mi-e muntele de-nalt
Tot praful l-a scuturat;
Numai la inima mea
Ce s-a pus, nu se mai ia.
Şi s-a pus de-o boală grea,
Dorul şi cu dragostea.
E trimis de mândruţa
Săruta-i-aş gurita!
Sara şi dimineaţa,
Peste zi totdeauna,
C'aşa-mi cere inima.

De-ar şti omul ce e viaţa

Foaie verde ca mătasa
De-ar şti omul ce e viaţa,
E mai subţire ca aţa.

Cine'mbătrâneşte omu'

Foaie verde ca bobu',
Cine'mbătrâneşte omu'?
Numai dragostea şi doru'.
Cine-a'mbătrânit lumea?
Dorul şi cu dragostea.
Foaie verde mărgărit,
Cunosc c-am îmbătrânit,

Lele, lele, bob năut,

Cântă păsărica-n crâng
Şi mie-mi vine să plâng;
Că nu ştiu cum o să-ajung.
Omul mi-este ca o floare
Când îi vine ceasul moare.
Toate trec, toate se duc,
Toate rămân la pământ,
Ce-am iubit, nu pot să uit.
Leagă-mi dragostea de gât
Şi iubitul aşternut,
Căci cu el m-am pomenit
De când eram copil mic.
Iubitul mi-a scos barba,
Dragostile mustaţa.
Eu când iubeam la copile,
Mai era ceva de mine;
Dar, acuma la neveste,
Dete barba fără veste,
Mustăcioara să lungeşte,
Ete firea mea cum este:
Copilele mă urăşte,
Nevestele mă-ndrăgeşte,
Lângă ţâţă mă lipeşte,
Mă culcă, mă odihneşte.
Zi şi noapte şi-o petrece,
Că nu ştii timpul când trece;
N-o să trăiesc cât pământul
Şi-o să mor când o da sfântul.
Foaie verde trei seminţi
Cin' n-ascultă de părinţi
Plânge cu lacrămi fierbinţi!
Eu, mare, n-am ascultat
Şi tare m-am străinat:
Străin sunt, străin mă cheamă,
Străin sunt de bună samă,
Streinor ca pasărea,
Milă de la nimenea.
C-am un preget la suit
Şi două la coborât.

Foaie verde şi-un costrei,

Foaie verde şi-un costrei,
Voi, voi, voi copiii mei,
Mi-a venit vremea de-apoi,
Să vedeţi şi voi de noi,
Cum am văzut noi de voi,
De v-am făcut măricei,
Şi v-am scos de la nevoi.
V-am dat pe la case noi,
V-am făcut cară şi boi
Şi-acuşi beţi cu capul gol
Şi de mine n-aveţi zor.

Culese de la Radu Mitroi Lăutaru, Perii Broşteni, Teleorman

Proverbe

"Fata mare s-o plângi de noroc, să n-o plângi de frumuseţe"

Observaţie:

Din cele 100 de proverbe, vorbe cu tâlc, cugetări, zicători am ales pe cele care mi s-au părut a fi fost folosite de către cei cu care a stat de vorbă şi le-am lăsat la o parte pe cele livreşti, scoase din dicţionare, de la marii moralişti.

Cucul

Lele, verde foi şi-a motru,
Veni postul lui Sâmpetru,
Năpusti cucul bungetul.
Şi turtureaua vâlceaua.
Şi neicuţa poteceaua.
S-a dus cucul drăgălaş
Şi-a lăsat puii golaş'.
Şi-a lăsat puii pe cuib,
Pitulicea i-a găsit,
Şi din suflet i-a crescut.
Cu lăcuşti şi cu gândaci,
Cu furnici după copaci,
Tot cu gante, gănţişoare (gângănii)
Pân' s-a făcut puiul mare.
Şi s-a făcut dolofan,
Şi-a zburat în Telorman,
Mai în vale-n Brătăşani,
Pe-o crenguţă de tufan
Cânta ca un căpitan.
Şi scoate glasul de-un an,
Şi răsfiră penele,
Ca puica sprâncenele.
Şi răsfiră din codiţă,
Ca puicuţa din rochiţă.

Cucul

Cântă, cuculeţule,
Toate dimineţile,
Prin toate grădinile,
Să te-asculte mândrele.
Mai cu drag copilele,
Cealea mititelele,
De le răsar ţâţele
Şi sânt tari ca nucile.
.....
Lele, verde de-o mălură,
Cucule de la pădure
Cu gura plină de mure,
Jumătate cu căpşune,
Mânca-ţi-aş limba din gură,
Să rămâi numai cu ciocul,
Cum am rămas eu cu focul.

Cucul

Cântă, cuce, nu-nceta,
C-am dat de-o inimă ra;
Mi-a pierdut murgul şaua,
Şaua şi cu epângea,
Pofilu şi cu scara,
Chinga şi trăgătoarea,
Din pozânar batista
Şi le-a găsit mândra mea.
Mă rog de ea, să le dea
Şi hoţoaica nu prea vrea.
Că zice ca să mă ia,
Şi atunci să mi le dea,
S-o vază toată lumea.

Cucul

Vara vii, vara te duci,
Văd, de muncă nu te-apuci,
Mă mir iarna ce mănânci!
Mănânc putrigai de fag,
Şi beau apă dintr-un lac,
Şi cânt codrului cu drag!
Cântă, cuculeţule,
Cântă toate verile
Şi cu primăverile.
Cântă, cuce nu-nceta,
C-am dat de-o inimă ra
Şi n-o ştie niminea.
Cântă, cuce nu te da,
Să scap de inima ra.

Cucul

Lele, lele, trei lămâi,
Trei lămâi şi trei gutui
Cucule din bălării,
Cu zărligu-n deal la Jii,
Ce mai faci, cum te mai ţii,
Pe la mine când mai vii?
Tomna'n ziua de Florii,
C-atunci cucul cântă'ntâi.
De Florii cântă cu foc,
De Sâmpetru neam, deloc.
Lele, verde trei granate
Vine la cinşpe de marte,
Cântă vara jumătate
Şi să duce'n altă parte.
- Cântă, cântă cucule,
- Nu mai pot, voinicule!
Toată iarna mi-am cântat,
Peste Olt, la Calafat,
Într-un bordei astulpat;
Picătura mi-a picat,
Limba-n gură mi-a'nghеţat,
Şi-un picior mi-a degerat,
Nu pot să mai cânt cu drag.

Culese de la Radu Mitroi Lăutaru, Perii Broşteni, Teleorman

TEIŞORUL

Foaie verde mărgărit,
Teişorul mi-a-nflorit,
Mi-a-nflorit, s-a scuturat
Şi puicuţa m-a lăsat.
Nu m-a lăsat cum se lasă,
Ci cu-n greu oftat la masă.
Aveam şi eu într-o vreme
Un puişor la plăcere
Şi l-am pus în colivie
Ca să-mi cânte numai mie.
Dar, de la o vreme-ncoace,
Puişorul văd că tace.
Aveam şi eu într-o vreme
Un puişor la plăcere.
Dar, duşmanii când au vrut
Într-un ceas m-au despărţit.
Crăpi pământe şi plesneşte
Că puica mă părăseşte!
Mi-a zburat puiu cu aţa
Tocmai când a fost dulceaţa.
.....
Şi îi dau zahăr pisat
Ca să-mi cânte mai cu drag.
Dar, de la o vreme-ncoace
Puişorul văd că-mi tace
Ori gurita nu-i mai place?
Nici nu bea, nici nu mănâncă,
Numai cu ochii se uită.
Bine-mi pare, pui dorit,
Stai la noi, daca-i venit.
Stai la noi, nu mai pleca,
Că mi-ai secat inima.

Culeasă de la Pantazie

CODRUL ŞI OMUL

Foaie verde-a bobului
Dă, Doamne, şi omului
Ce i-ai dat şi codrului.
Codrului i-ai dat frunza
Şi omului dragostea.
Codrului i-ai dat verdeaţă
Şi omului bătrâneaţă.
Codrului i-ai dat nuiele
Omului supărări grele.
Codrului i-ai dat cărări
Şi omului supărări.
Codrului i-ai dat rugină,
Omului inimă bună.
Foaie verde trei sulfine,
Ferice codre de tine
Că nu-mbătrâneşti ca mine!

Culeasă de la Maria Niveală
Bodăieşti, Dolj

Foaie verde mărgărit

Şi băgai cu cucu'n plug:
El să cânte, eu s-ascult!
Dorul să ţie de coarne,
Dragostea să puie boabe;
Nişte vite ostenite,
Nişte boabe risipite...
Foaie verde de trei mure,
Plecai astăzi prin pădure,
Luai pe mândra cu mine,
Să-mi cânte puţin, dar bine.
Că nu ştiu moartea când vine
Şi mă ia de lângă tine.

Culeasă de la Radu Mitroi Lăutaru, Perii Broşteni, Teleorman

Cuvinte alese

"E greu să taci când inima te doare, dar şi mai greu e să vorbeşti când suspinele te-nneacă";
"Toate se sting repede: trupul în sânul pământului şi amintirea în sânul vremii";
"Numai ce intră pe gură, numai de aia eşti sigur";
"Omul când pierde averea nu pierde nimic; Când pierde cinstea pierde pe jumătate, iar când pierde curajul, a pierdut tot";
"Îl duci în spinare şi când îl laşi jos tot el se vaietă că este ostenit";
"Eu îl ţin pe genunchi şi el se vaietă de şezut".

Naivul ION BURTICALĂ şi-a descoperit talentul după pensionare

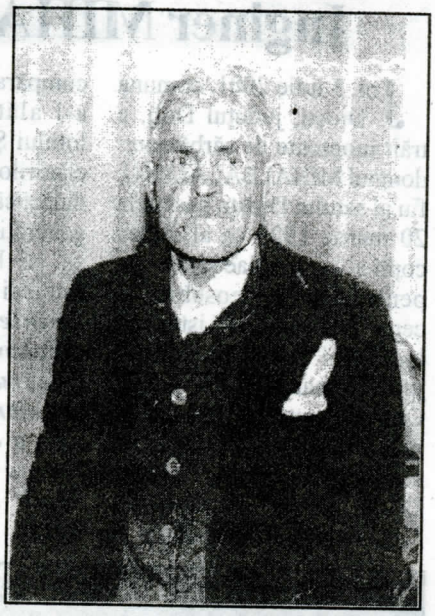

La 9 mai 1903 vedea lumina zilei ION, primul din cei patru copii ai familiei Gheorghiţa şi Grigorie BURTICALĂ din comuna Leu, o comună situată nu departe de Craiova, mai exact pe ruta Craiova – Caracal, comună cu oameni harnici, aprigi şi la muncă dar şi la scandal.

Părinţii săi, agricultori de soi, aveau să-şi îmbogăţească zestrea cu încă trei copii: doi băieţi şi o fată, deci patru în total: Ion, Alexandru, Constantin, Andreiana. Doi dintre aceştia aveau să ajungă învăţători, cel mare, adică Ion şi fata, Andreiana, urmând să se ocupe de agricultură. Ion a urmat cursurile şcolii din comuna natală, absolvind patru clase primare; când a fost încorporat în armată avea ocupaţia de plugar.

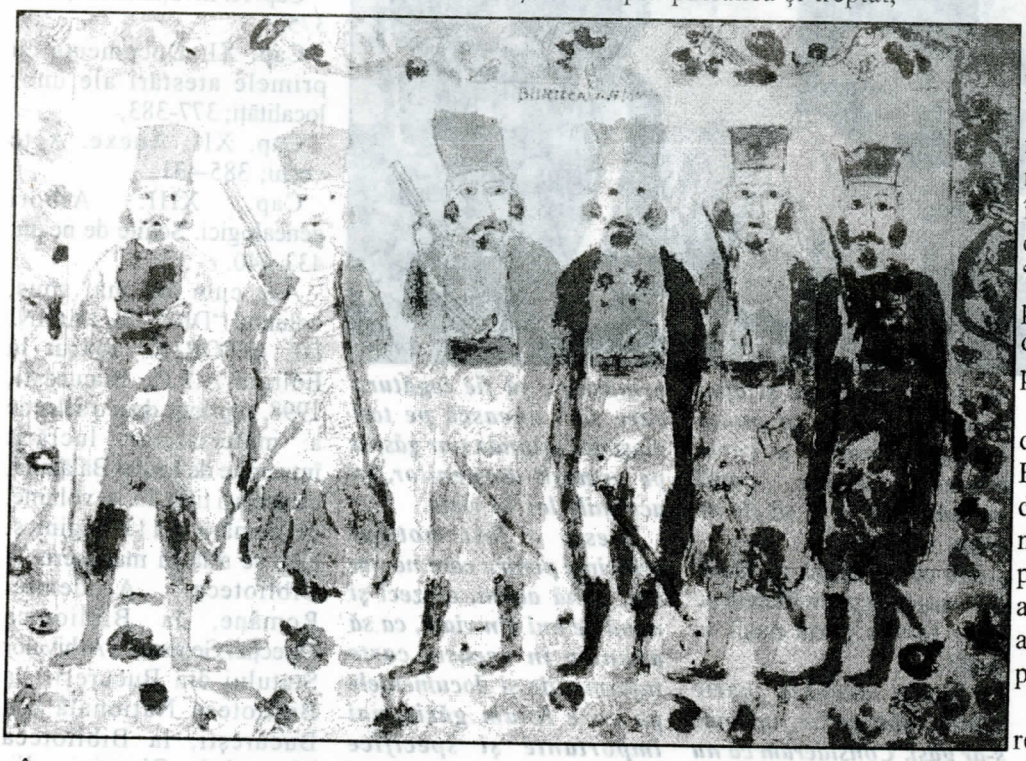

În război, Constantin, unul din fraţi, a căzut undeva în Munţii Făgăraşului. Ion nu a fost pe front.

Om muncitor din fire, atât în gospodărie cât şi la câmp, cam zgârcit ce-i drept, Ion s-a căsătorit cu Stanca, o fată din sat, cu care a avut trei copii: Alexandru, Dinu şi Gheorghe (Gicu). În perioada de maturitate a vieţii Ion avea să lucreze ca angajat la Căile Ferate Române, de unde s-a şi pensionat.

A început să picteze din întâmplare.

Într-o zi, domnul Ciuchete Gheorghe, profesor de desen la Şcoala generală din Leu, ţinea o lecţie de desen în aer liber, chiar lângă gospodăria lui nea Ion, aflată în faţa bisericii Sf. Gheorghe. Nea Ion Burticală a ieşit din gospodărie şi a asistat la acea lecţie. A luat apoi o coală şi un creion şi a început să deseneze şi el. Desenul său i s-a părut profesorului Ciuchete foarte interesant; dându-i câteva sfaturi lui nea Ion în privinţa tehnicii desenului, profesorul i-a recomandat să deseneze cât mai mult şi orişice, când are timp liber.

Aşa a început pasiunea şi treptat, treptat a progresat.

La peste 70 ani avea peste 200 lucrări de pictură naivă, reprezentând aspecte din viaţa ţăranilor în mijlocul cărora trăia, din războiul pentru independenţă, din răscoala ţăranilor de la 1907, portrete, motive populare, obiceiuri.

Lucrările sale au fost popularizate prin expoziţii, atât în comună cât şi în judeţul Dolj.

Cu picturile sale a participat la expoziţii organizate la Craiova şi la Bucureşti, iar altele au fost expuse la Galeria de Artă Naivă din Piteşti.

La Punctul Muzeistic din comuna Leu avea deschisă o expoziţie cu caracter permanent.

O echipă a Televiziunii a realizat reportaje cu pictorul naiv ION BURTICALĂ, înregistrând totodată şi cântece şi balade populare "zise" de acesta, precum şi poezii originale, el demonstrând talent şi ca poet popular.

În ianuarie 1979, la vârsta de 76 ani, ION BURTICALĂ avea să plece definitiv, lăsând în urmă un număr impresionant de picturi populare, având în vedere că activitatea sa de pictor naiv a început foarte târziu, după pensionare.

Ne amintim cu recunoştinţă de acest artist popular, prieten bun cu un alt mare dispărut al picturii naive doljene: GHIŢĂ MITĂCHIŢĂ din Bârca.

Datele au fost furnizate de Gicu, fiul cel mic al lui ION BURTICALĂ, culese de Iuliana Dumitru (Mitran) şi puse în pagină de Nicolae DUMITRU.

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj

Inginer MIHAI BĂLĂIANU, colonel (r) de artilerie,

Joi, 5 iulie 2001, comuna Dioşti, judeţul Dolj, a trăit momente de sărbătoare: domnul MIHAI BĂLĂIANU, fiu al satului Dioşti, născut la 20 martie 1923 ca al doilea copil al lui Nicolae şi Oprica, pentru merite deosebite în cercetarea trecutului istoric al localităţii Dioşti (din fostul judeţ Romanaţi, azi în judeţul Dolj) şi pentru activitatea de redactare a 16 volume reunite sub titlul "DIOŞTII, PAGINI DE ISTORIE" care cuprind 5.111 pagini în manuscris, a

unei monografii cu acelaşi titlu ce numără 440 pagini, a unei culegeri de folclor intitulată "Cântece bătrâneşti şi doine" cu 327 pagini, a devenit CETĂŢEAN DE ONOARE al comunei natale.

Iniţiativa a aparţinut Consiliului Local al comunei Dioşti, în principal, domnului primar Iliescu Dumitru, ca semn de încununare a unei munci de cinzeci şi nouă de ani, dar şi ca semn de preţuire al faptului că domnul Mihai Bălăianu împreună cu "jumătatea" sa, doamna Eugenia (Lucica) Bălăianu, născută Voiculescu, în timp ce alţi semeni sunt puşi numai pe căpătuială, şi-au manifestat dorinţa, şi încearcă să o ducă la îndeplinire, de a cumpăra 5 ha teren agricol şi a-l alătura, prin donaţie, lotului Şcolii Dioşti, în jurul clădirilor ce vor alcătui Ferma didactică a şcolii, unde tinerele generaţii să se pregătească şi să se bucure de roadele muncii lor: **"*Mi-a duc. aminte-* avea să spună sărbătoritul-** ***că la sfârşitul fiecărui an şcolar, ca premiant al şcolii, primeam câte o carte şi aceasta îmi bucura nespus inima mea de copil; doresc ca, donând acest teren şcolii, din produsele obţinute şi apoi valorificate să se poată cumpăra măcar o carte pentru fiecare copil premiant ce va fi să fie de acum încolo".***

Iată ce înseamnă să rămâi OM cu adevărat, indiferent pe unde te vor purta paşii în viaţă!

"Dedic această carte tuturor dioştenilor, oriunde s-ar găsi. Considerăm că nu există dioştean care să nu-şi iubească locul unde s-a născut şi a făcut primii paşi în viaţă. Nu se pot uita: amintirile copilăriei, casa părintească, locurile de joacă, obiceiurile, datinile, portul, cântecele, mâncărurile, legendele, basmele cu Ilene Cosânzene, Feţi – Frumoşi, zmei şi balauri, faptele haiducilor spuse seara de bunici, bucuriile şi tristeţile, şcoala cu învăţătorii ei, prima dragoste, dar nici mormintele părinţilor, bunicilor şi străbunicilor. Toate acestea nu le putem uita în cursul vieţii, fie la bine sau la rău, când inima ne este împietrită. Ele rămân sfinte şi dragi, până trecem în neant. De aceea dorim ca această carte, pe care o lăsăm moştenire urmaşilor, să fie legătura care să-i unească pe toţi dioştenii oriunde s-ar găsi şi pe urmaşii dioştenilor, în acţiunile lor în viaţă.

Acesta a fost motivul principal pentru care ne-am dat, până acum, cinzeci şi nouă de ani din viaţă, ca să adunăm în această carte informaţiile şi documentele pe care le-am găsit mai importante şi specifice comunei Dioşti, cu scopul de a nu se uita. Ea este rezultatul sentimentului permanentei datorii pe care o avem faţă de satul natal.

Cei care vor veni după noi vor avea un material scris, cu date despre cei care au trăit înaintea lor", spune autorul, în "Prefaţă" la volumul "DIOŞTII, PAGINI DE ISTORIE".

Volumul cuprinde, pe parcursul celor 440 pagini, 13 capitole:

Cap. I: Cadrul geografic; 9-11;

Cap. II: Istoricul aşezării; 13-245;

Cap. III: Ipoteze asupra numelui satului; 247-257;

Cap. IV: Monumente istorice şi toponime din Dioşti; 259-292;

Cap. V: Evoluţia demografiei; 293-294;

Cap. VI: Datini, obiceiuri, folclor, mâncăruri, locuinţe, port; 295-384;

Cap. VII: Firea şi mentalitatea locuitorilor. Familia; 325-337;

Cap. VIII: Vatra şi moşia aşezării; 339-367;

Cap. IX: Administraţia şi justiţia; 369-370;

Cap. X: Învăţământul; 371-375;

Cap. XI: Documente cu primele atestări ale unor localităţi; 377-383;

Cap. XII: Anexe. Acte vechi; 385-431;

Cap. XIII: Arbori genealogici. Schiţe de neam; 433-440.

Aşa cum am mai spus, volumul "DIOŞTII, PAGINI DE ISTORIE" apărut la Editura A.P.P., Bucureşti, 1998, cuprinde doar o selecţie a materialelor lucrării întocmite de Mihai Bălăianu, cu acelaşi titlu, în 16 volume, ce numără 5.111 pagini şi care se află în manuscris la Biblioteca Academiei Române, la Biblioteca Direcţiei Generale a Arhivelor Statului din Bucureşti, la Biblioteca Naţională din Bucureşti, la Biblioteca Muzeului Olteniei din Craiova, la Biblioteca Şcolii Generale din Dioşti şi la Biblioteca comunei Dioşti.

Conform celor relatate în "Prefaţă" la acest volum, aflăm de la autor că *"Lucrarea a fost întocmită pe baza a 17.500 documente originale în copii inedite*

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj

CETĂȚEAN DE ONOARE al comunei Dioşti

donate de mine Direcției Generale a Arhivelor Statului din Bucureşti, în "Colecția de documente ing. Mihai Bălăianu – Dioşti". Colecția cuprinde: hrisoave domnești, Hotărâri ale Înaltului Divan, Divanului Craiovei, Judecătoriei Romanați, dosare ale Primăriei comunei Dioşti, hotărnicii de moşii, foi de zestre, zapise etc. Documentele se referă la comuna Dioşti, dar şi la alte 178 localități din Oltenia, cu care dioştenii au avut legături".

M-aş opri acum asupra unui singur moment din istoria Dioştilor: marele incendiu din 1 aprilie 1938, când satul a fost cuprins de flăcările unui foc aprins de cei doi copii mici ai gospodarului Marin Voiculescu, în curte, lângă şira cu paie, cu tăciuni aduşi din casă.

Două condiții au transformat un fapt banal într-un fenomen de risc major:

a) satul, la acea oră a zilei, era aproape pustiu; doar câțiva bătrâni rămăseseră în sat, adulții fiind la muncile câmpului (arat, semănat);

b) condițiile atmosferice au fost prielnice răspândirii cu repeziciune a focului: era o perioadă de uscăciune, sezonul când bate austrul, în ziua aceea vântul iscându-se brusc, foarte puternic, măturând satul dinspre apus spre răsărit.

În mai puțin de o jumătate de oră vijelia a transformat satul într-un incendiu de mari proporții: case, şire de paie, magazii, animale, salcâmii verzi au fost cuprinşi de flăcări. Au fost oameni răniți şi animale arse de vii.

Au ars zeci de gospodării şi anexe.

Incendiul a fost stins în totalitate abia după trei zile, mocnind în şirele de paie şi glugile de coceni.

Au fost distruse complet 28 case şi diverse construcții anexe la alte 115 gospodării. Imediat s-a constituit un comitet de ajutorare a celor sinistrați, care a strâns de la cei ce nu fuseseră loviți de dezastru ajutoare în alimente şi îmbrăcăminte. Cei rămaşi fără case au fost adăpostiți de rude şi prieteni.

A venit să vadă dezastrul provocat de incendiu însuşi regele Carol al II-lea, la 6 aprilie, împreună cu primul ministru Armand Călinescu, însoțiți de alte persoane oficiale din Bucureşti, Craiova şi Caracal. S-au împărțit bani sinistraților şi s-a promis ajutor pentru reconstrucția gospodăriilor distruse.

Gândul de a transforma urmele fumegânde ale Dioştilor anului 1938 într-un **"sat model"** a venit de la profesorul DIMITRIE GUSTI, directorul general al Fundației Culturale Regale "Principele Carol". Sub îndrumarea şi prin grija lui gândul s-a transformat în proiect. Pentru a coordona proiectul şi a vedea cum merg concret lucrările, Dimitrie Gusti a venit personal în sat de patru ori, rămânând de fiecare dată câte 2-3 zile. Conducerea efectivă a lucrărilor a revenit sociologului GHEORGHE FOCŞA (1903-1995) care a locuit neîntrerupt în sat timp de doi ani (1938 şi 1939), identificându-se cu proiectul ce ar putea fi numit opera vieții sale.

Cine doreşte să vadă cum arată un **"sat model"** construit în anii 1938-1939 este invitat să călătorească la Dioşti, veche aşezare de moşneni care nu s-au lăsat înfrânți şi nici nu şi-au părăsit vatra strămoşească, nici chiar atunci când n-au mai avut unde să locuiască. Au răbdat, au rezistat şi au învins.

Am adus vorba despre acest moment crâncen din istoria Dioştilor, deoarece, participând la conferirea titlului CETĂȚEAN DE ONOARE al comunei Dioşti domnului Mihai Bălăianu am descoperit că ilustrul învățat Dimitrie Gusti şi-a adus aportul la îndrumarea stărilor de lucru şi în alte localități doljene, cum ar fi comuna Goicea Mare, care la 29 aprilie 1925 îi conferea acelaşi titlu pentru venirea în mijlocul ei şi pentru înființarea Bibliotecii Populare.

Ilustrului învățat,
Sincerului iubitor de popor,
Marelui Profesor Universitar
şi Vice Preşedinte al Academiei
Române
Domnului Dimitrie Gusti,
Comuna Goicea Mare, județul Dolj, îi
oferă cetățenia de onoare pentru venirea în mijlocul
ei, pentru cercetarea şi îndrumarea stărilor de lucrări
dela noi şi pentru înființarea Bibliotecii Populare.
Primar N. Georgescu 29 April 1925
Notar, N. G. Stefănescu

Diploma de cetățenie de onoare dată d-lui D. GUSTI de comuna Goicea Mare (Dolj)

Sunt bucuros că am avut prilejul de a participa la un asemenea eveniment, conferirea titlului CETĂȚEAN DE ONOARE unui împătimit căutător şi cercetător de documente scrise şi nu numai, care şi-a încununat activitatea tipărind actul de identitate al unei comune, după o muncă titanică de aproape 60 ani şi care este pe punctul de a fi inclus în CARTEA RECORDURILOR la Londra, ce va apărea în luna decembrie 2001, în urma realizării lucrării "Schițele de neam" (arborii genealogici) pentru toți locuitorii comunei Dioşti, județul Dolj, pe o perioadă de 500 ani (1485-1985), lucrare unică în țară şi, poate, chiar în lume.

Să trăieşti, întru mulți ani, Domnule MIHAI BĂLĂIANU!

Nicolae DUMITRU

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj

Un cărturar de provincie:
profesorul Nicolae MIU

Într-o zi toridă de iulie, anul 2001, am descins în casa profesorului – pensionar Nicolae MIU din Băileştii lui 'nea Mărin, casă situată pe o stradă cu nume predestinat, Strada Poporului, cu emoţie dar şi cu speranţă şi, într-adevăr, aveam să descoperim un OM, un om cu voce blândă ca şi cum s-ar fi aflat tot la catedră, printre copiii pe care i-a păstorit ani de-a rândul, şi care ne-a invitat, cuospitalitatea caracteristică omului de la câmpie, unde altundeva decât printre cărţi, reviste, note, însemnări, culegeri...

Da, culegeri de nestemate folclorice adunate cu migală "de la tinereţe, pân' la bătrâneţe" şi aşezate în pagină într-un volum ce n-a văzut încă lumina tiparului.

Din vorbă'n vorbă aveam să aflăm că l-a preocupat tradiţia poporului din care îşi află rădăcina, dintotdeauna şi îl va preocupa, până când...

L-a interesat şi a cercetat, cu mijloacele proprii, viaţa şi tradiţia şi a bulgarilor, şi a sârbilor, care în Băileşti trăiesc împreună cu românii, parcă de când lumea: ***"Dacă vrei să cunoşti bine oamenii,. trebuie să-i urmăreşti în cât mai multe împrejurări, la lucru, la petrecere, la sărbătoare, la evenimente sobre – mă rog, oriunde viaţa reclamă prezenţa omului. Rămâne să alegi calea de ai întâlnii"*** – aflăm dintr-un articol, al acestui cărturar de provincie, publicat în revista biligvă "Luceafărul bulgar", revistă a comunităţii "Bratstvo" a Bulgarilor din România.

Trăind speranţa că într-un număr viitor al revistei "Suflet Oltenesc" vom "osteni" mai mult asupra celor scrise şi nescrise de acest împătimit în descoperirea, păstrarea dar şi valorificarea tradiţiei populare româneşti, şi nu numai, mulţumindu-i pentru amabilitatea de a ne fi pus la îndemână materiale originale privind viaţa şi activitatea cunoscutului folclorist doljean, Costică Ciobanu – Pleniţa cuprindem în paginile acestea doar câteva din "observările" asupra practicilor funerare "în sârbimea" din Băileşti aflate din articolul "Nevoia de tradiţie" al profesorului Nicolae Miu, publicat şi în revista "Luceafărul bulgar" precum şi două variante dunărene ale cunoscutelor balade populare "Geru din fântână" şi "Miorita" culese de distinsul profesor de-a lungul timpului.

Însemnări de
Nicolae DUMITRU.

LUCEAFĂRUL bulgar
PUBLICAŢIE BILINGVĂ
БЪЛГАРСКА ЗОРНИЦА
Revistă a Comunităţii „Bratstvo" a Bulgarilor din România
Anul X, nr. 16 (124), 1999 – 32 pagini
DIN CUPRINS

Geru din fântână

Departe, vere, departe,
Cam departe, cam aproape,
La locul viţălului,
În inima câmpului
Unde-i pas' voinicului;
Căci, vere, că s-a sculat
Ca un mare blestemat
Tot Paşa, colţat bătrân,
.. tu-i bărbişoara-n ...
Că e-mbrăcat ca un domn
Şi n-are minte de om.
El, vere, că s-a sculat,
Tot cu vântul Crivăţul,
Puterea lui Dumnezău
Şi îngerii lui Cristos.
Toată oastea aduna,
Toată oastea-şi-mbrăca,
De om cu nouă cojoace;
Tot cojoace ungureşti,
Dai cu glonţu, nu răzbeşti,
Cu opinci şi cu obghele,
Cu curele-ncrucişate
Şi-nainte şi la spate,
Să bată Geru de moarte.
Toată oastea-şi aduna,
La fântână se ducea,
La fântâna Gerului
Unde-i pas' voinicului
Pericolul capului.
Dară Paşa ce-mi grăia?
La fântână când mergea
Şi la Geru că-mi striga:
- Ieşi, Gerule, din fântână
Că am să mă lupt cu tine;
Cu câţi crai eu m-am luptat,
Unu-n faţă nu mi-a stat!
Ieşea Geru din fântână,
Cu toiegelul de brumă
Şi din chică, roua-i pică,
Care-ngheaţă pe opincă.
Să vezi Geru, ce-mi făcea?
Doar pe-o nare răsufla
Şi pe toţi mi-i îngheţa...
Şi Paşa că rămânea
Şi din gură cuvânta,
Şi la oaste porâncea:
- Ura, voi băieţii mei,
Toţi caii să-i adunaţi,
Şeile să le luaţi,
S-aţâţaţi focurile,
Să gătiţi mâncările
Că ne sar vederile!
Şeile că le lua,
Focurile le-aţâţa...
Dară Geru, ce-mi făcea?
Iar pe-o nare răsufla,
Focurile le stingea...
Numai Paşa rămânea
Şi din gură cuvânta:
- Toţi caii să-i adunaţi,
Toţi caii să mi-i tăiaţi,
În coşuri de cai intraţi,
Până-n ziuă să scăpaţi,
Cu Geru să vă luptaţi!
Dară Geru, ce-mi făcea?
Tot pe-o nare răsufla,
Vântul aprig că-mi trăgea,
În coşuri îi îngheţa,
Până-n ziuă toţi murea...
Şi Paşa că rămânea,
Singur, vere, că-mi vorbea
Şi din gură cuvânta:
- Cobori, Doamne, pe pământ
Să vezi Geru ce-a făcut,
Multă lume a prăpădit!
Iar Dumnezău ca un sfânt,
S-a coborât pe pământ,
Pe toţi neică-i învia,
Doamne, de se pomenea!

Auzită de la Subţirelu
Petre, 80 ani, 1977,
Ciupercenii Noi

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj

Miorița

Pe-o gură de munte
Coboară oi multe,
Mai toate cornute.
Toate miorele,
Mândre, ocheșele,
Cu nouă ciobani
Toți sunt veri primari.
Și cu strinu' zece,
De galbini i-ntrece;
Și-are oi mai multe,
Mândre și cornute,
Toate miorele,
Mândre, ocheșele.
Mica Miorea
Din oi s-alegea,
În târlă rămânea,
Trei zile sbiera:
Trei zile de vară,
Trei de primăvară.
Și strinu-ntreba:
- Mică Miorea,
De ce mi-oi sbiera?
Ori ți-e foame, ori ți-e sete,
Ori ți-e dor de codru verde,
Ori mi-ai căpiat,
Să te arunc în gard.
- Nu mi-e foame,
Nu mi-e sete,
Nu mi-e dor de codru verde;
Nici n-am căpiat,
Să m-arunci în gard,
Dar îți dau un sfat:
Eu am auzit
Cum ei s-au vorbit;
Cei nouă ciobani
De sunt veri primari,
Pe tine să te-omoare,
Și să mi te-ngroape
În târla oilor,
În jocul mieilor,
Într-al berbecilor.
Și strinu' zicea:
- Mică Miorea,
Nu-mi purta grija;
Ei m-or omora
Și m-or îngropa
În târla oilor,
În jocul mieilor
Și-ntr-al berbecilor;
Și-ăst ciumag uscat
L-or pune la cap,

Fluieraşul meu
Sus în comarnic
Acolo l-or pune;
Vântul l-o sufla,
Fluieru-o cânta,
Oile s-or strânge,
Pe mine m-or plânge,
Ciobănaşi le-or mulge.
Ciobănaşi venea
Şi mi-l omora,
Apoi l-ngropa...
În târla oilor,
În jocul mieilor
Şi-ntr-al berbecilor;
Şi-ăl ciumag uscat
Îl punea la cap;
Fluieraşul lui,
Al ciobanului,
La cap îl punea,
Vântul când sufla
Fluieru-i cânta,
Oile strângea,
Ciobani le mulgea.
Cei nouă ciobani,
Nouă veri primari,
Ei târla o muta,
Mai departe o ducea.
Muma strinului,
A ciobanului,
Ea sta şi-aştepta,
Vedea că nu venea
Şi ea că-mi pleca,
La cel ciobănaşi
Să-l aducă acas.
Ea pleca în mână,
C-un smoatec de lână,

Cea babă bătrână;
Din gură-ngânând,
Din ochi lăcrămând,
Din lână torcând,
Din gură-ntrebând.
La Dunăre se ducea
Şi-aşa o întreba:
- Dunăre, Dunăre,
Drum fără pulbere...
Şi făr' de ogaşi
Inima-mi secaşi,
Tu îmi ieşti mai mare,
Mai cuprinzătoare;
Nu cumv-ai văzut
Pe aici umblând
De-un al meu fecior
Galeş flăcăior,
Pe-acas' n-a mai dat?
Dunărea îi răspundea,
Că n-are de unde.
- Şi de l-am văzut,
Nu l-am cunoscut.

Da baba-ncepea
Şi îi povestea:
Feţişoara lui,
Spuma laptelui;
Sprâncenele lui,
Pana corbului;
Ochişorii lui,
Mura câmpului,
Două mure negre
Puse pe-un rug verde,
Întinse pe pământ,
Ne-atinse de vânt;
Mustăcioara lui,
Ţeapa orzului,

Cum la altul nu-i.
Dunărea nu-i răspundea,
Că n-are de unde:
- Chiar de l-am văzut,
Nu l-am cunoscut;
Dar du-te la ceaţă,
Mai de dimineaţă,
Că ea e mai mare,
Mai cuprinzătoare.
Baba ce zicea,
Pe ceaţă pleca:
- Ceaţă, negureaţă,
Zise plângăreaţă,
Tu nu ai văzut
Pe-aicea umblând,
Un al meu fecior
Colea flăcăior,
De când a plecat
Pe-acasă n-a dat?
Ceaţa-i răspundea:
- Ia, ascultă-ncoa,
Şi de l-am văzut
Nu l-am cunoscut.
Dar baba îi spune,
Ascultă la mine:
Feţişoara lui,
Spuma laptelui;
Sprâncenele lui,
Pana corbului;
Ochişorii lui,
Mura câmpului,
Două mure negre
Puse pe-un rug verde,
Întinse pe pământ,
Ne-atinse de vânt;
Mustăcioara lui,
Ţeapa orzului.
Iar ceaţa-i răspundea,
Şi aşa-i spunea:
- Ba, eu l-am văzut
Când l-a omorât,
Cei nouă ciobani
De sunt veri primari;
Şi când l-a gătat,
Mi l-au îngropat,
În târla oilor,
În jocul mieilor
Şi-un ciumag uscat
I l-a pus la cap.
Baba se ducea
Unde-a fost târla
Nimic nu găsea,
Crescuse iarba.

Auzită de la Simion Florea, 82 ani, 1979, Ciupercenii-Vechi

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj

NEVOIA DE TRADIŢIE

Diversitatea practicilor întâlnite în ritualul înmormântării, în special, şi al morţilor, în general, stârneşte cel puţin mirarea, dacă nu şi admiraţia. Rămâne să ne întrebăm cum s-a făcut ca pe un spaţiu geografic locuit de populaţia Băileştiului, constituită firesc de-a lungul timpului, fără sincope şi fără mişcări demografice masive, poţi constata existenţa anumitor practici, „în sârbi" şi absenţa acestora, „în români". Se pare că primii aduc un plus de gesturi în care se poate descoperi o mai acută teamă de morţi. Aşa ne vom explica cele două practici expuse în ceea ce urmează să prezentăm mai jos, nu înainte de a constata că riturile funerare practicate de poporul român decurg dintr-o concepţie veche conform căreia morţii sunt înzestraţi cu o forţă anume, mai degrabă demonică decât divină, de care cei vii trebuie să ţină seama. Cum ne-am putea explica altfel în totalitatea lor practicile funerare întâlnite în partea locului dinainte de momentul în care cel care moare închide ochii şi până la 7 ani, după eveniment? Firul de borangic pus de-a lungul tronului, sau agăţat la uşă, lână scărmănată aşezată sub mort, perna în care sunt introduse nouă cioburi de porţelan, nouă pietricele, săpun, piepten, tămâie şi seminţe de laur, trei gămălii de fus, iar acul cu care s-a cusut perna rămâne înfipt în ea şi apoi se aşează sub perna mortului; oul copt în spuză şi pus la subţioară şi altele. Urmaşii recurg la felurite practici pentru a nu-l lăsa pe mort în singurătate şi îi îndeplinesc dorinţele cu intenţia de a-i reda vitalitatea. Şi aceasta pentru că la noi moartea, ca şi boala, oboseala şi somnul sunt socotite forme neputincioase ale vieţii, un fel de viaţă neputincioasă lipsită de toate posibilităţile sale.

De aceea, practicile funerare nu sunt numai foarte necesare, dar şi diversificate şi precis motivate în complexitatea lor chiar atunci când ele au fost acceptate la date şi din surse diferite. Căci totul conduce la ideea enunţată mai sus: neputincios în faţa morţii, venerat postum.

Fără a face o selecţie pe principiul importanţei, căci ritualul trebuie împlinit în totalitatea lui aşa cum a fost transmis spre a nu stârni bănuiala, ştiut fiind că orice abatere de la rânduiala moştenită dă naştere comentariilor neplăcute la numele urmaşilor direcţi, ne vom referi la două practici ce vizează problema în discuţie şi care au fost împlinite „în sârbi".

Mai întâi trebuie observată graba cu care cei care au cunoscut familia mortului sar în ajutor. Cele mai utile sunt femeile care sunt păstrătoare de rânduială devenind şi foarte necesare. Din rândul lor se alege una, bine cunoscută, o femeie curată, mai în vârstă, care urmează să poarte grija pentru pregătirea celor necesare mortului. Este „mesacica" şi ea supraveghează pe cele care se ocupă de pregătirea bucatelor şi tot ea este cea care pregăteşte prepeşnicul: o pâine de formă paralelipipedică cu o anumită tăietură pe laturile mici. Se coace în faţa ţăstului după care se ia o lingură de colivă din ceaunul în care s-a fiert; se stropeşte cu vin apoi o ridică în sus în dreptului coşului de la vatră, se rupe şi se suflă de trei ori în dreptul coşului sub prepeşnic, apoi se împarte celor care sunt de faţă şi care se aşează la masa de prânz. Tot astfel procedează în toate asemenea momente. Pentru munca ei primeşte şorţ, colţ (basma) şi o traistă în care se puneau de-ale mâncării. Obiceiul era generalizat „în sârbi" odinioară când pâinea ce se folosea la pomană se pregătea în casă. Azi se întâlneşte mai rar pentru că şi rânduiala se face la brutărie.

Interesant este de reţinut faptul că „în români" se cunoştea obiceiul, dar nu a fost asimilat şi nici femeile care s-au măritat cu români nu l-au mai practicat în noul mediu în care s-au mutat.

Până la împlinirea unui an de la moarte – la an – se fac mai multe pomeni, dar se ţine cu tot dinadinsul – în sârbi – să se săvârşească două pe timpul postului.

Este cunoscuta „Zăduşniţă" şi are caracter laic. În ziua de vineri înainte de Florii, familia mortului se duce la cimitir cu coşul în care se pune rânduiala colacului şi mâncare de post: sarmale, ardei umpluţi, nelipsita colivă. Aici se aşează pe mormânt un ştergar pentru ca bucatele care urmează să fie tămâiate să nu se murdărească. Deasupra mormântului se aprind lumânări. Zăduşniţa începe după-amiază pe la ora trei şi cum zilele sunt scurte, cimitirul capătă o înfăţişare pitorească. Bucatele se împart între cei de faţă precum şi cu vecinii, dacă sunt prin apropiere; se bea un pahar cu vin nu înainte de a se rosti cunoscutul „Dumnezeu să primească!" Revenind acasă împart din bucate la trei case. Pentru cei care mor după Florii se procedează la fel, numai că, de data aceasta, în vinerea de dinaintea Sfinţilor Arhangheli. Asemenea practici ritualice mărturisesc despre moralitatea cu care omul simplu a ştiut şi ştie încă să preţuiască memoria celui care odinioară a fost viu, iar acum îşi primeşte onorurile. Interesante sunt practicile funerare, iar geniul care le-a creat a vrut să suplinească puţinele noastre cunoştinţe despre lumea de dincolo care va fi şi pentru noi când vom fi „umbră şi vis".

Prof. Nicolae MIU
Băileşti

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj

Cuprins: Pag.

Drumuri în viața mea: prof. Nicolae Miu....2
Costică Ciobanu-Plenița: Iordan Datcu și S. C. Stroescu....2
Costică Ciobanu-Plenița, folclorist oltean: prof. Nicolae Miu.... 3
Miu....7
Trei fete surori....7
Kera Keralina....8
Jianu....8
Cântecul nașului....9
Șarpele....10
Voinicel Oleach....11
Of, of!....12
Oltul....12
Când eram copil de-o lună....12
Foaie verde de-un susai (Frumos ar'un plug cu cai)....12
Lele, lele, lin pelin (Azi mi-e nor, mâine senin)....13
Lele, verde avrămeasă (Trecui podu` pe la leasă)....13
Foaie verde și-o sipică (Arz-o focul, noaptea mică)....13
Foaie verde flori domnești (Mariță de la Ionești)....13
Lele, verde trei smicele (De la o samă de vreme)....13
Și-am zâs verde trei smicele (Plec la câmp să tai nuiele)....14
Și-am zâs verde și-o mălură (Astă seară-i săptămână)....14
Și-am zâs verde foi de pruni (Omule cu cai buni)....14
Cine iubește și tace....14
Și-am zâs verde-o viorea (Ce ochi negri-are mândra)....14
Femeia care-i urâtă....14
Folcloriști doljeni: Dicționarul folcloriștilor....14
Cuvinte cu tâlc....14
Cuvinte pocite....14
Aoleo, și iar mi-e rău....15
Cât mi-ești codre, de frumos....15
Ocolii peste tot locul....15
Lele, lele, bob năut....15
Foaie verde ca mătasa (De-ar ști omul ce e viața)....15
Foaie verde ca bobu' (Cine-mbătrânește omu').... 15
Foaie verde și-un costrei (Voi, voi, voi, copiii mei)....15
Proverbe....15
Cucul: Lele, verde foi și-a motru....16
Cucul: Cântă, cuculețule....16
Cucul: Cântă cuce, nu-nceta....16
Cucul: Vara vii, vara te duci....16
Cucul: Lele, lele, trei lămâi....16
Teișorul....16
Codrul și omul (Dă, Doamne, și omului)....16
Foaie verde mărgărit (Și băgai cu cucu-n plug)....16
Cuvinte alese....16
Naivul Ion Burticală și-a descoperit talentul după pensionare: Nicolae Dumitru....17
Ing. Mihai Bălăianu, colonel (r) de artilerie, Cetățean de onoare al comunei Dioști: Nicolae Dumitru....18
Un cărturar de provincie: profesorul Nicolae Miu: Nicolae Dumitru....20
Geru din fântână....20
Miorița....21
Nevoia de tradiție: Nicolae Miu....22

Şi, fiindcă materialele care fac subiectul acestui număr al revistei noastre sunt rodul bunăvoinţei profesorului băileştean Nicolae Miu, dobândite de la fiul folcloristului Costică Ciobanu-Plenița, avocatul Ciobanu Ştefan, care a ţinut mult ca eforturile tatălui să vadă lumina tiparului, este timpul să mulţumim; să mulţumim în primul rând celor care au păstrat cu sfinţenie aceste culegeri, dar mai ales celui care ni le-a pus la îndemână, altfel această muncă ar fi rămas doar în manuscris, iar folcloristica românească ar fi fost mai săracă.

Să mulţumim şi colectivului redacţionl al revistei, în special, domnului director al Centrului Creaţiei Populare Dolj, profesorul Gheorghe Obrocea, care a insistat ca aceste materiale să fie publicate, de ce nu, în revista "Suflet Oltenesc", la care şi folcloristul Costică Ciobanu-Plenița a colaborat în anul apariţiei sale, 1927, revistă fondată cu prilejul înfiinţării "Tovărăşiei Folkloriştilor Olteni", în ianuarie 1927, şi a cărei apariţie a fost reluată în urmă cu câţiva ani, graţie unor iubitori ai tradiţiei populare doljene.

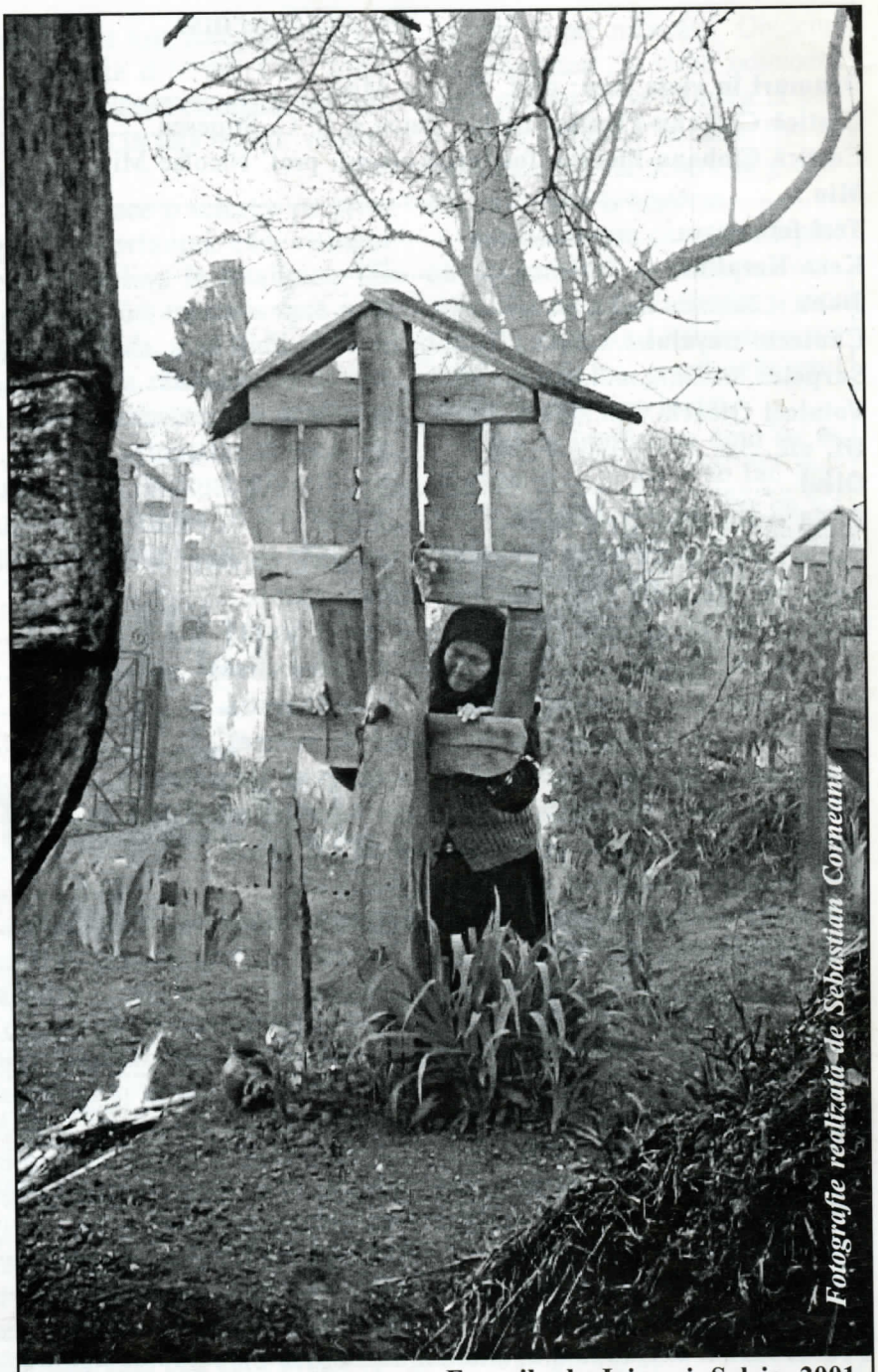

Focurile de Joimari, Salcia, 2001

Număr ilustrat cu picturile naive ale artistului popular Ion BURTICALĂ, din comuna Leu, judeţul Dolj.

Suflet oltenesc

Revistă editată de Centrul Creaţiei Populare Dolj şi Societatea Etnografilor şi Folcloriştilor Olteni

Colectivul de redacţie:
Nicolae Panea, George Obrocea, Cornel Bălosu, Gabriel Bratu, Mihai Fifor.
La realizarea acestui număr şi-au adus contribuţia: Nicolae Dumitru (responsabil de număr), Sebastian Corneanu, Marian Nicolae şi Antipa Croitoru.
Tehnoredactare: Antipa Croitoru.